

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

BİRLEŞTİRİLMİŞ VE MÜSTAKİL SINIFLI İLKOKULLARDA
GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erol ERDEM

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN

ELAZIĞ-2018

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV SONUÇ TUTANAĞI

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Erol ERDEM
Kayıtlı Olduğu Enstitü	Eğitim Bilimleri
Enstitü Anabilim Dalı	Temel Eğitim
Programı	Sınıf Eğitimi
Numarası	131403107
Tezin Başlığı	
Tezin Başlığı Sınavda Değiştirdi ise Yeni Başlık	Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı ilkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri
Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Burcu Gezer ŞEN

ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Jürimiz 19/01/2018 tarihinde, saat 10:30 ve 12:20 'de toplanmış, yukarıda adı geçen öğrencinin tezini incelemiştir. Yapılan sözlü sınav sonunda tezin;

- ☒ Kabul edilmesine
☐ Düzeltilmesine
☐ Reddedilmesine
☐ ay ek süre verilmesine

☒ Oy birliği ile karar verilmiştir.

☐ Oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Unvanı, Adı ve Soyadı	Tarih-İmza
Jüri Üyesi (Başkan)	Doç. Dr. Mehmet TURAN	19.01.2018 [İmza]
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Cihat YAZAROGU	19.01.2018 [İmza]
Jüri Üyesi (Danışman)	Yrd. Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN	19.01.2018 [İmza]

NOT: 1. Jüri üyelerinin kişisel tez değerlendirme raporları, sınav tutanağına eklenerek gönderilecektir.

2. Oy çokluğu ile alınan karar için muhalefet gerekçesi içeren rapor eklenmelidir.

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Yrd. Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Erol ERDEM

19/01/2018

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında emeği geçen, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, fikir ve önerileriyle yol gösteren sayın danışmanım Yrd. Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN'e teşekkür ederim. Araştırma sırasında görüşlerini bizimle paylaşan, her türlü kolaylığı sağlayan, beni sınıflarında misafir eden kıymetli meslektaşlarıma ve onların öğrencilerine ve her zaman yanımda olan kıymetli aileme teşekkür ederim.

Erol ERDEM

ELAZIĞ-2018

ÖZET

Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri

Yüksek Lisans Tezi

Erol Erdem

**Fırat Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı,
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Elazığ, 2018, Sayfa: XII+90**

Ülkemizin coğrafi zorluklarından, dağınık yerleşiminden, nüfus azlığından, ulaşım zorluğundan vb. nedenlerden dolayı, her yerde standart bir eğitim uygulaması yapmak zorlaşmaktadır. Bu zorluğu ortadan kaldırmak için üretilen çözümlerden biri de birleştirilmiş sınıf uygulamasıdır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması; tek bir öğretmen eşliğinde birden fazla sınıfın eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesidir, bu uygulama da diğer bütün eğitim-öğretim uygulamaları gibi kendine özgü durumları içerisinde barındırır. Barındırdığı farklılıklarından dolayı birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören öğrenciler ile müstakil sınıflarda eğitim gören öğrenciler birçok konuda farklılık göstermektedir. Sınıf yapısının sosyal becerilerin edinilmesinde etkili olup olmadığı merak konusudur. Sosyal beceriler; öğrencilere olumlu davranışlar kazandıran, onların olumsuz davranışlardan uzaklaşmalarını sağlayan becerilerdir.

Bu araştırmanın amacı birleştirilmiş sınıflı ve müstakil sınıflı ilkokullarda öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde yer alan okullarda görev yapan 10 müstakil sınıf öğretmeni ile 10 birleştirilmiş sınıf öğretmenini çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada veriler görüşme formuna verilen cevaplarla toplanmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada içerik analizi yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; hem müstakil sınıf öğretmenleri hem de birleştirilmiş sınıf öğretmenleri genel olarak, çocukların sosyal beceri gelişimi bakımından müstakil sınıfları daha avantajlı görmektedirler. Ayrıca birden fazla şubenin

bir arada olması, farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin aynı sınıfta öğrenim görmesi ve sınıf mevcudunun kalabalık olmasının hem müstakil hem de birleştirilmiş sınıf öğretmenleri tarafından çocukların sosyal beceri gelişimi açısından bir dezavantaj olarak görüldüğü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş sınıflar, Müstakil sınıflar, Öğretmen görüşleri, Öğrencilerin sosyal becerileri, İlkokul.

ABSTRACT

The Opinions of Teachers Who Work in Primary Schools with Multigrade Classes and Independent Classes Relating to Social Skills of Students

Master's Thesis

Erol Erdem

**Firat University, Institute
of Education Science
Department of Basic Education, Division
of Primary Education
Elazig, 2018, Page: XII+90**

Standardized education is hard in every region of our country because of the geographical difficulties, dispersed settlement, lack of population and transportation etc. One of the solutions to remove these difficulties is multigrade class teaching. In multigrade class teaching, more than a class is being conducted by a single teacher in the same class. This application contains its own unique situations like all other education and training applications. The students who are studying in the multigrade classes and independent classes differ from each other in many topics since the differences of the implementation have. It is a matter of curiosity that the class structure can be effective in the acquisition of social skills. Social skills; are those skills that give students positive behaviors and help them get away from negative behaviors.

The aim of this research is to determine teacher opinions on the social skills of students who are in primary schools with combined classes and independent classes. For this purpose, 10 teachers who work in multigrade classes and 10 teachers who work in independent classes in Pazarcık in Kahramanmaraş are determined as the study group. In the survey, the data were collected by the answers given in the interview form. Content analysis was done in this survey which is a qualitative research.

According to the results of the research, both multigrade class teachers and independent class teachers generally reached that “the independent classes have more advantageous than multigrade classes in terms of the development of the social skills.” Also, it has been determined that more than one branch is in one, students in different age groups to study in the same class and the crowd of class presence are seen as a

disadvantage in terms of children's social skills development by both independent and multigrade classroom teachers.

Key Words: Multigrade Classes, Independent Classes, Teacher Opinions, Social Skills of Students, Primary School.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XI
EKLER LİSTESİ.....	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
1.7. Kısaltmalar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması.....	6
2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı	6
2.1.2. Cumhuriyetten İtibaren Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması	7
2.1.3. Birleştirilmiş Sınıfların Kendine Özgü Durumları	7
2.1.4. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasını Zorunlu Kılan Sebepler	8
2.1.5. Birleştirilmiş Sınıfların Alternatifleri	9
2.1.6. Birleştirilmiş Sınıfların Avantajları ve Dezavantajları	10
2.1.7. Birleştirilmiş Sınıflar İle Müstakil Sınıfların Ortak ve Farklı Yanları	11
2.1.8. Dünyada ve Türkiye’de Birleştirilmiş Sınıflar	11
2.1.9. Birleştirilmiş Sınıfların Genel Sorunları	13
2.1.10. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Biçimi	15
2.1.11. Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görev Yapan Müdür Yetkili Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları	15

2.1.12. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Eğitim Öğretim Süreci İçerisinde Değerlendirilmesi	17
2.1.13. Birleştirilmiş Sınıflarda Sınıf Yönetimi	18
2.1.14. Birleştirilmiş Sınıflarda Ders İşlenişi	19
2.1.15. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli ve Ödevli Dersler.....	19
2.1.16. Birleştirilmiş Sınıflarda Yardımcı Öğrenciler	20
2.1.17. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Planlanması ve Yıllık Plan Hazırlama .	21
2.2. Sosyal Beceri.....	22
2.2.1. Sosyal Yeterlilik, Sosyal Gelişim ve Sosyal Beceri	24
2.2.2. İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler	24
2.2.3. Sosyal Becerilerin Genel Özellikleri ve Önemi	25
2.2.4. 6 - 12 Yaşlarda Sosyal Beceriler	26
2.2.5. Sosyal Beceriye Geliştirici Okul Etkinlikleri.....	27
2.3. İlgili Araştırmalar.....	28
2.3.1. Birleştirilmiş Sınıflarla İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	28
2.3.2. Birleştirilmiş Sınıflarla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	33
2.3.3. Sosyal Beceri İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	34
2.3.4. Sosyal Beceri İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	40
3. YÖNTEM	40
3.1. Araştırma Modeli	40
3.2. Çalışma Grubu	40
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.4. Verilerin Toplanması	42
3.5. Verilerin Analizi.....	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	43
4. BULGULAR.....	43
4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	43
4.2. Öğrencilerin Sosyal Becerileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular	45
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	66
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
5.1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleriyle İlgili Sonuçlar	66

5.2. Öğrencilerin Sosyal Becerileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	66
5.3. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler	71
5.4. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	71
KAYNAKÇA.....	72
EKLER	83
ÖZGEÇMİŞ	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de Yıllara Göre Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Yapan Okul ve Öğrenci Sayısı.....	12
Tablo 2. Birleştirilmiş Sınıfları Oluşturma Biçimleri.....	15
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	43
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Dağılımı	44
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı	44
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı ..	44
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Birleştirilmiş Sınıf Deneyimine Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	44
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Müstakil Sınıf Deneyimine Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	44
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıf Türüne Göre Dağılımı	45
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıf Mevcuduna Göre Dağılımı	45
Tablo 13. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Avantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	46
Tablo 14. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Dezavantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	48
Tablo 15. Müstakil Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	50
Tablo 16. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	52
Tablo 17. İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerileri Edinmesinde Müstakil Sınıf Uygulaması ve Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Karşılaştırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	55
Tablo 18. Aynı Sınıfta Birden Fazla Şubenin Olmasının Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	57
Tablo 19. Aynı Sınıfta Farklı Yaş Aralıklarındaki Öğrencilerin Bir Arada Öğrenim Görmesinin Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri...	59
Tablo 20. Öğretmenin Mesleki Deneyiminin Fazla Olmasının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	60
Tablo 21. Sınıf Mevcudunun Fazla Olmasının Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	62
Tablo 22. Öğretim Ortamında Öğrencilerinde Geliştiğini Gözlemledikleri Sosyal Becerilerin Neler Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	64

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Görüşme Formu	84
Ek-2: Etik Kurul Onayı.....	86
Ek-3: Araştırma İzin Belgesi	87

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, kavramsal çerçeve, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem

Toplumların en önemli görevlerinden biri, yetişme çağında olan kuşağa eğitim ve öğretim yoluyla kültürlerini aktararak bu kültürü sürdürmek ve geliştirmektir. Eğitim çocuk doğduğu anda ailede başlar ve gerek okul içinde gerekse okul dışındaki eğitim faaliyetleri ile yaşam boyu sürer. Çağdaş eğitimin amacı, bireyin hem psikolojik hem de sosyal olarak gelişmesini sağlayarak, bireye kendisinin ve toplumun faydasına davranışlar gösterecek bereciler kazandırmaktır. Çocuğun sosyalleşme sürecine büyük katkıda bulunan toplumsal kurumlardan biri de okuldur. Okulun üstlendiği sorumluluk, belirli öğrenme kalıplarının öğrenci tarafından gerçekleştirilmesidir. Bir okul bireye, içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilme becerisi kazandırması durumunda başarılı sayılabilir. Okul, bireye akademik bilgi vermekle kalmaz aynı zamanda bireyin sosyalleşmesine katkı sağlayan bir toplumsal kurumdur (Yavuzer, 2006, s. 145-146).

Birey eğitimden, gereksinimlerini giderme konusunda destek beklemektedir. Toplumun bir parçası olan birey; yetenekli olduğu konularda gelişim göstererek kendini gerçekleştirme, iletişim becerileri geliştirme, kendini ifade etme, birlikte çalışabilme, sorun çözme, sağlıklı yaşama, kendisiyle ve evrenle ilgili gerçekleri araştırma ve öğrenmede yeterli olabilme konusunda istek duyar ve nasıl bir insan olması gerektiğine dair bir model çizer. Toplum insan gücü girdisi olarak gördüğü kendi üyelerini, kendi gücüne çevirmesini eğitimden beklemektedir. Toplum, üyelerinin kendisine yabancılaşmasını istemez, toplumun devamlılığını sağlamak için bireylerin eğitilmesi gerekmektedir. Toplum bireylerden, toplumun kurallarına göre sosyalleşmesini, kültürel değerleri ve kalıpları benimseyerek kültürlenmesini, toplumun değişimine ayak uydurabilmesini, diğer insanlar ile iyi ilişkiler kurabilmesini ister ve bu konuda bireye model oluşturur (Gül, 2004, s. 227). Olumlu tepkiler alıp olumsuz tepkileri uzak tutan beceriler geliştirmiş olmak birey açısından oldukça önemlidir. Bireyler, başkaları ile

etkili iletişim kurabilecek kabul edilebilir davranışlara sahip olmak ister. Bu davranışlar genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Bireyin yaşamında son derece önemli bir role sahip olan sosyal beceriler, başka insanlarla etkili iletişim kurma konusunda kolaylaştırıcı ve etkili bir özelliktir (Yüksel, 2001, s. 1).

Bireylere belirli bilgi ve becerileri düzenli ve planlı bir şekilde vermek için eğitim sistemleri ve öğretim kademeleri oluşturmuştur. İlköğretimde bu kademelerin ilk basamağıdır. İlköğretim kademesi bireyin kazanması gereken ortak bilgi ve becerilen kazandırıldığı örgün eğitim basamağıdır. İlköğretimin amacı; Milli eğitimin genel amaçlarına dayalı olarak, her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gereken bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak, onu ilgi ve yetenekleri yönünden geliştirmek ve hayata hazırlamaktır. İlköğretimin bir diğer amacı da, sosyal ve kültürel gelişimin devamlılığını sağlamak, toplumun demokratik tutumlarını geliştirmek ve yaşam standartlarını yükseltmektir. Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi, onun üyesi olabilmesi ve toplum içerisindeki sorumluluklarını yerine getirebilmesi sosyal becerileri kazanması ile mümkündür. Bu bakımdan gerekli sosyal becerilerin okulda kazandırılması, geliştirilmesi ve başka ortamlara da aktarılabilmesi ilköğretimin fonksiyonlarından (Genç, 2005, s. 42).

Türkiye'nin coğrafi koşulları, sosyal ve ekonomik yapısı birleştirilmiş sınıf uygulamasını bir zorunluluk haline getirmektedir. Ülkemizde her ilde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullar vardır. Avrupa birliği üyesi ülkelerin hemen hepsinde, ABD, Kanada, Japonya gibi dünyanın gelişmiş ülkelerinde de birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullar mevcuttur. Taşınabilir eğitime rağmen birleştirilmiş sınıf uygulamasının devam ettiriliyor olması bir sorun gibi algılanabilir fakat Türkiye'nin coğrafi yapısı bu uygulamayı zorunlu kılmaktadır (Köksal, 2005, s. 8).

Son 50 yılda çocukların sosyal becerileri sıkça çalışılan bir konu olmuştur. Çocukların sosyal becerileri ile ilgili olarak, sosyal becerilerin tanımlanması, sosyal beceri eksikliklerinin belirlenmesi ve eksikliklerin giderilmesine yönelik yaklaşımların geliştirilmesi amacıyla pek çok araştırma yapılmıştır (Uz Baş, 2010: 732). Yapılan bu araştırmaların bir kısmı okul ortamında sosyal becerilerin kazandırılmasına odaklanmıştır. Sosyal becerilerin kazandırılmasında toplumsal bir kurum olan okulun önemli bir role sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Sosyal becerilerin kazandırılmasında okul ortamı belirleyici bir etkidir. Sınıflar, okulda öğrencilerin en çok sosyalleştiği

ortamlardan biridir. Eğitim sistemi içinde birleştirilmiş ve müstakil sınıf yapıları yaygın şekilde görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde, sınıf yapısının sosyal becerilerin kazanılması süreci üzerindeki etkisinin incelenmemiş olduğu tespit edilmiştir. Bu sebepten dolayı, sınıf yapısının ilkökul öğrencilerinin sosyal becerileri üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi araştırmanın konusu olarak seçilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, müstakil ve birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini incelenmektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Müstakil sınıf uygulamasının ilkökulda öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşleri nedir?
2. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının ilkökulda öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşleri nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal bir varlık olan insanın; içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olarak kabul görmesi için, toplumun normlarını, değerlerini, yapısını vb. durumları öğrenmiş olması gerekmektedir. Bu öğrenme doğumla ortaya çıkmaz ya da bir anda oluşmaz, hayat boyu devam eden bir süreçtir (Genç, 2005, s. 42). Okul, bireyin temel sosyal becerileri kazandığı önemli bir sosyalleşme ortamıdır.

İlkökulda, öğrencilere kazandırılması gereken temel becerilerden biri sosyal becerilerdir. Bireyin içerisinde yaşadığı topluma uyum sağlamasında, bu sosyal yapı içerisinde sorumluluklar almasında, aidiyet duygusu hissetmesinde, yardımlaşmasında, başkalarının haklarına saygı gösterebilmesinde ve kendi haklarını kullanabilmesinde sosyal becerilerin önemi büyüktür. Çünkü birey içinde yaşadığı toplumun bir parçasıdır, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi, bireyin sosyal yaşamda gerekli olan sosyal becerileri kazanması ile olanaklıdır. Bu amaçla okullarda formal bir sosyal beceri eğitimi, hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerle düzenlenmiştir. Öğrencilerin sosyal becerilerin geliştirilmesi, bu becerilerin kalıcı hale getirilmesi, bir davranışa dönüşmesi ve başka durumlara da

aktarılması hedeflenmektedir. Ülkemizde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ilkesi doğrultusunda, köy-kent ayrımı yapmadan her yerde her Türk vatandaşının eğitim imkânlarından faydalanması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda bütün öğrencilere Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerinde hedeflenen bilgi ve becerinin kazandırılması gerekmektedir (Çubukçu ve Gültekin, 2006, s. 156). Bu çalışmada, okul ortamının, özellikle de sınıf yapısının öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimindeki etkisinin öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, müstakil sınıflı ve birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi ile ilgili öğretmen görüşleri incelenmiştir.

1.4. Sayıtlar

1. Öğretmenlerin görüşme sürecinde verdiği cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.
2. Bu araştırma için seçilen birleştirilmiş sınıf ve müstakil sınıf öğretmenleri araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.
3. Bu araştırma için kullanılan görüşme formunun amaca uygunluğu ile ilgili uzman görüşleri yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017-2018 öğretim yılında Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokullardaki birleştirilmiş sınıflarda ve müstakil sınıflarda görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.
2. Araştırma, birleştirilmiş sınıflı ve müstakil sınıflı okullarda çalışan öğretmenlerin görüşme formuna verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.
3. Veri toplama aracı görüşme formu ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Birleştirilmiş Sınıf: İki veya daha fazla sınıfın aynı anda bir öğretmen tarafından okutulmasına birleştirilmiş sınıf uygulaması denir (Binbaşioğlu, 1999, s. 2)

Müstakil Sınıf: Her yaş ve öğrenci grubu için bir öğretmenin öğretim faaliyetlerini yürüttüğü uygulamadır (Kale ve Demir, 2015, s. 112).

Sosyal Beceri: Bireyin yaşam kalitesini artıran, hedeflerine ulaştırmaya yardımcı olan ve yaşam boyu yararlanabileceği bir hizmet şeklinde tanımlanabilir (Yüksel, 1997, s. 6).

1.7. Kısaltmalar

MS: Müstakil sınıflı ilkokullarda görev yapan öğretmenler

BS: Birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapan öğretmenler

RG: Resmi Gazete

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde birleştirilmiş sınıf uygulaması ve sosyal beceriler ile ilgili kuramsal çerçeve ile konu hakkında yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar yer almaktadır.

2.1. Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Bu başlık altında birleştirilmiş sınıf kavramı, Cumhuriyetten itibaren birleştirilmiş sınıf uygulaması, birleştirilmiş sınıfların kendine özgü durumları, birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu kılan sebepler, birleştirilmiş sınıfların alternatifleri, birleştirilmiş sınıfların avantajları ve sınırlılıkları, birleştirilmiş sınıflar ile müstakil sınıfların ortak ve farklı yanları, Türkiye ve dünyada birleştirilmiş sınıflar, birleştirilmiş sınıfların genel sorunları, birleştirilmiş sınıfların oluşturulma biçimi, birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin görev ve sorumlulukları, birleştirilmiş sınıf uygulamasının eğitim öğretim süreci içerisinde değerlendirilmesi, birleştirilmiş sınıflarda yardımcı öğrenciler ve birleştirilmiş sınıflarda öğretimin planlanması yer almaktadır.

2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı

Nüfusun az olduğu yerleşim birimlerinde, örneğin her sınıf seviyesinde bir derslik açmak ve her sınıf seviyesinde bir öğretmen görevlendirmek ekonomik olmadığından, tek derslikli bir okul yapılarak bir öğretmen görevlendirilir. Öğrenci sayısı biraz daha fazla olan yerleşim birimlerine ise iki veya üç derslikli okullar yapılarak iki ya da üç öğretmen görevlendirilir. Bazı yerleşim yerlerinde ise derslik sayısı ve öğrenci sayısı her sınıf seviyesine yetecek kadardır fakat öğretmen sayısı yetersiz olduğundan sınıflar birleştirilerek eğitim yapılır. Bazı yerleşim yerlerinde ise hem öğrenci hem de öğretmen sayısı yeter seviyededir fakat derslik sayısının azlığından dolayı sınıflar birleştirilmek zorunda kalınmaktadır (Köksal, 2005, s. 8).

Ülkemizle beraber pek çok ülkenin eğitim literatüründe yer alan bir kavram olan birleştirilmiş sınıf kavramı, iki ya da daha çok sınıfın bir grup teşkil ederek bir öğretmen

yönetiminde eğitim-öğretim gördüğü sınıflar şeklinde tanımlanabilir (Binbaşoğlu, 1999, s. 2). Birleştirilmiş sınıf kavramını Sağ (2011, s.1) ise şöyle tanımlamaktadır; birleştirilmiş sınıf, bir sınıfta birden fazla sınıfın tek bir öğretmen tarafından okutulduğu uygulamadır. İlköğretim okulları birinci kademedede, aynı anda birden çok sınıfın bir öğretmen tarafından yetiştirilmesine birleştirilmiş sınıf uygulaması denilmektedir (Köksal 2005, s. 17).

2.1.2. Cumhuriyetten İtibaren Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Cumhuriyetin ilk yıllarında köy okulları 3 sınıflı olarak eğitim veriyordu, 1939 yılında toplanan Milli Eğitim şurasında 5 yıla çıkarılması önerilmiş ve 1946 yılında 5 yıl olarak eğitim verilmeye başlanmıştır. İlköğretimin 3 yıldan 5 yıla çıkarılması, 5 şubenin bir arada okutulması sorununu da beraberinde getirmiştir (Öztürk, 2007, s. 29). Bu soruna yabancı eğitim uzmanları ile çözüm aranmış ve 1952 yılında Wofford'un raporu doğrultusunda 5 sınıflı okullar; 1,2 ve 3. Sınıflar A grubu, 4 ve 5. Sınıflar ise B grubu olarak planlanmış ve uygulamaya geçilmiştir. 1968 yılında hazırlanan programda “sınıf esasına göre ders” yerine “grup esasına göre ders” ilkesi getirilmiştir. Hayat bilgisi, Sosyal bilgiler ve Fen bilgisi dersleri birleştirilmiş sınıflar için “mihver dersler” olarak kabul edilmiştir. A grubunda Hayat bilgisi dersi 1.yıl, 2.yıl ve 3.yıl üniteleri; B grubunda ise Sosyal bilgiler ve Fen bilgisi dersi 1.yıl ve 2. yıl üniteleri olarak planlanmıştır (Binbaşoğlu, 1999, s. 1).

2.1.3. Birleştirilmiş Sınıfların Kendine Özgü Durumları

Birleştirilmiş sınıflı okullar; yapı, fiziksel özellikler, idari biçim, işleyiş, fonksiyon vb. durumlar bakımından diğer uygulamalardan farklılık arz eder ve birleştirilmiş sınıflı okulların kendine özel durumları vardır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Doğan, 2003, s. 31-40):

- Sınıfların şubesi bulunmaz.
- Genellikle öğretmenler, kıdemleri düşük ve tecrübesizdirler.
- Müdürü aynı zamanda sınıfı okutur.
- Çoğunda öğretmen lojmanı bulunur.
- Okulun fiziki altyapısı yetersizdir.
- Donatım, demirbaş, araç ve gereç yeterli değildir.
- Okulun çevresi sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan gelişmemiştir.

- Bu okullarda; özürlü, özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocuklar mağdurdur.
- Aynı ders saatinde; öğretmenli-ödevli dersler birlikte yürütülür.
- Öğrenci sayısı az olduğundan, derslik ve öğretmen sayısı da azdır.
- Bazılarında, okul aile birliği ve okul kooperatifleri kurmak zordur.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okulların geneli fiziksel yetersizlikler içerisinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu okulların teknolojik altyapıları, araç-gereç donanım ve ders materyalleri, rehberlik ve sağlık hizmetleri yetersizdir ve ulaşım genel olarak problemlidir (Gültekin, 2007, s. 11).

2.1.4. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasını Zorunlu Kılan Sebepler

Birleştirilmiş sınıf kavramı eğitim sistemindeki ihtiyaçlardan dolayı ortaya çıkmış bir çözümdür. Türkiye'nin coğrafi yapısı, sosyoekonomik özellikleri, bilimsel ve teknolojik şartları birleştirilmiş sınıf uygulamasını ülkemizde zorunlu hale getirmiştir. Birleştirilmiş sınıflar genel olarak kırsal alanlarda yer almaktadır. Kırsal alanda zorunlu eğitim çağına gelmiş çocuklara hizmet vermek amacıyla açılmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı okulların açılma sebeplerini genel olarak şöyle sıralayabiliriz (Doğan, 2003, s. 13-19):

- İlköğretimin kırsal alanlarda yaygınlaştırılması
- Dağınık yerleşim yerlerinde nüfusun az olması
- Yerleşim yerlerinin birbirlerinden uzaklığı ve yerleşim yerleri arasındaki ulaşım zorluğu
- Köyden kente aşırı göç sonucu köy nüfusunun azalması
- Mevcut okul binalarının derslik yetersizliği ve fiziksel yetersizlikleri
- Öğretmen eksikliği.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasını mecburi hale getiren, geçmişten günümüze kadar uzanan birçok sosyal ve ekonomik sebep vardır (Erdem, 2004, s. 11):

- Birleştirilmiş sınıf uygulamasını ortaya çıkaran ilk nedenlerden biri geçmişte yaşanan öğretmen eksikliğidir.

- Diğer bir neden köyden kente göç ve bu göç sonucu köy nüfusunun azalması ve müstakil sınıf uygulaması yapan okul kurmanın imkansız hale gelmesidir.
- Öğrenci yetersizliğinden dolayı her sınıf seviyesinde sınıf yapmak ve öğretmen görevlendirmek devlete ayrı bir ekonomik külfet yaratacaktır.
- Taşınalı eğitimin yaygınlaşması ile kapanan köy okullarının birleştirilmiş sınıfları zorunlu hale getirmesi.

2.1.5. Birleştirilmiş Sınıfların Alternatifleri

Milli Eğitimin ve Anayasanın temel ilkelerinden biri olan imkan ve fırsat eşitliği kapsamında her bireyin ilköğretimden yararlanması maksadıyla çeşitli çözümler üretilmiştir. Ülkemizin coğrafyasının elverişsiz olması, yerleşimin dağınık olması, iç göçler sebebiyle nüfusun dengesiz dağılması vb. sebeplerden ötürü her yerde aynı eğitim uygulamasını yapmak güçleşmektedir. Bu güçlüğü ortadan kaldırmak için geliştirilen çözümler birleştirilmiş sınıf uygulaması, taşınalı eğitim uygulaması ve yatılı bölge ilkokulları şeklinde ifade edilebilir (Gültekin, 2007, s. 5).

Bu uygulamalardan taşınalı eğitim ve yatılı bölge ilkokulları birleştirilmiş sınıf uygulamasına alternatif oluşturmaktadır. Taşınalı eğitim veya taşınalı ilköğretim uygulaması; yerleşimin dağınık olduğu, ilkokulu veya birleştirilmiş sınıflı ilkokulların bulunmadığı nüfusun az olduğu yerlerden gününbirlik olarak daha merkezi yerlere taşıma ile götürüp eğitim fırsatı yaratmayı öngören uygulamadır (RG, 2014: s. 3-4). Nüfusun dağınık veya az olduğu yerleşim yerlerinde, köyler birleştirilerek merkezi konumdaki veya koşulları diğer yerleşim yerlerine göre daha elverişli olan yerlerde ilköğretim bölge okulları ve bu okullara bağlı pansiyonlar açılmıştır. Bu tür bir uygulamanın gerçekleştirilemediği yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları açılmıştır. Zorunlu eğitim çağındaki çocuklardan taşınalı eğitim kapsamına alınamayanların yatılı ilköğretim bölge okullarına alınması sağlanmıştır. Bu okullara genellikle okulu olmayan köylerde yaşayan zorunlu eğitim çağındaki çocukların alınması sağlanmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2009: s. 362).

2.1.6. Birleştirilmiş Sınıfların Avantajları ve Dezavantajları

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının kendine özgü durumundan ve farklılıklarından dolayı ortaya çıkan birçok avantajı vardır. İlk bakışta bir engel gibi görünse de alanında iyi yetiştirilmiş bir öğretmen tarafından yönetilirse birleştirilmiş sınıfların birçok avantajı ortaya çıkabilir. Bu konuda Şahin (2010, s. 11-12) şöyle demektedir; arkadaşan öğrenme, grup çalışması, müstakil çalışma, çevre ile bütünleşme eğitim biliminin idealize ettiği uygulamalardır. Bu uygulamalar, birleştirilmiş sınıflarda bir zorunluluktur. Çünkü birleştirilmiş sınıflarda grup çalışması kaçınılmazdır. Ödevli ders saatlerinde, öğrencinin bireysel olarak ya da grup halinde öğretmenden müstakil çalışması gerekmektedir. Farklı düzeylerde öğrencilerin bir arada olması seviye grupları yapmayı kolaylaştırmaktadır. Küçük bir yerleşim biriminde okuma yazma öğrenmemiş ya da herhangi bir derste çok geri olan bir öğrenciyi diğer arkadaşlarının düzeyine getirmek oldukça güçtür. Ancak bu durum birleştirilmiş sınıflarda biraz kolaylaşmaktadır. Farklı düzeydeki öğrenciler aynı derslikte sürekli birlikte ders yaptıklarından, bu derslerde öğretmen, aynı düzeydeki öğrencilere sınıflarına bakmaksızın aynı etkinlikleri çok rahat yaptırabilir. Müstakil sınıflarda bunu yapmak güç ya da olanaksızdır. Birleştirilmiş sınıf ortamı “ezberci sistem” in yok edilebileceği en uygun ortamdır.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının ortaya çıkardığı avantajların yanında birçok dezavantajı da vardır. Bilir (2008, s. 12)’e göre birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapmak, normal öğretim yapan müstakil sınıflara göre daha zordur. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni olmak, tek öğretmenli bileştirilmiş sınıflı ilkokullarda daha da zordur. Çünkü bu okuldaki öğretmen, aynı zamanda müdür yetkili olarak okul yöneticisidir. Dolayısıyla bu okullarda görev yapan öğretmen hem tüm şubelerin öğretmenliğini yapmak, hem resmi işlerle, yazışmalarla vb. evrak işleriyle uğraşmak hem de okulun diğer sorunlarına çözüm üretmek ve köylünün sorunlarıyla uğraşmak zorundadır.

Bunların dışında birleştirilmiş sınıflar daha fazla zaman ve öğretim planlaması gerektirir. Eğer öğretmen öğrencilerle kişisel olarak ilgilenmek ve öğrencilerin gelişimini takip etmek istiyorsa. Ekstra materyal ve stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Böylece öğrencilerle anlamlı bir şekilde meşgul olabilecek buda

öğretmene küçük gruplarla çalışma ya da bireysel olarak ilgilenme imkanı verecektir (Miller, 1991, s. 11).

2.1.7. Birleştirilmiş Sınıflar İle Müstakil Sınıfların Ortak ve Farklı Yanları

Birleştirilmiş sınıflı okullar köyde yer alırlar ve genelde fiziksel alt yapıları yetersizdir. Fiziksel altyapının yanında; ulaşım, iletişim, teknolojik aletler, araç-gereç ve donanım bakımından müstakil sınıflardan farklıdırlar. Ayrıca sosyal etkinlikler, rehberlik hizmetleri eksikliği, sağlık eksikliği bakımından müstakil sınıflardan geridirler (Gültekin, 2007, s. 11).

Birleştirilmiş sınıflar ile müstakil sınıfların ortak ve farklı yanları şunlardır (Doğan, 2003, s. 33-34):

Ortak yanları;

- Ulaşmak istedikleri amaçları,
- Hizmet alanları,
- Eğitim verdikleri yaş gurubu,
- İş günleri ve ders yükleri,
- Programda yer alan dersler ortaktır.

Farklı yanları;

- Sınıf oluşturma modelleri,
- Hizmet verdikleri çevre,
- Okul ve çevresinin fiziksel durumu,
- Yönetim şekilleri,
- Ders işleniş şekilleri,
- Sınıf kavramının ifade ettikleri farklıdır.

2.1.8. Dünyada ve Türkiye’de Birleştirilmiş Sınıflar

Birleştirilmiş sınıf uygulaması sadece bizim eğitim sistemimizde yer almaz. Dünyanın en gelişmiş ülkelerinden, en geri kalmış ülkelere kadar birçok ülkede birleştirilmiş sınıf uygulaması yer almaktadır. Avrupa kıtasında yer alan bazı ülkelerdeki birleştirilmiş sınıflı okul sayısının tüm ilkokullar içerisindeki yüzdelik değerleri şöyledir; İngiltere yer alan ilkokulların %25.4’ünü, Hollanda’nın %53’ünü, İrlanda’nın %40’ını, İskoçya’nın % 33’ünü, Finlandiya’nın %32.4’ünü, Norveç’in %42’sini, Avusturya’nın %25’inii, Yunanistan’ın %31’ini, Çek Cumhuriyeti’nin (yeni adıyla Çekya) %35’ini, İsviçre’nin %23’ünü, İsveç’in %35’ini birleştirilmiş sınıflı ilkokullar oluşturmaktadır (Akt. Kyne, 2007, s. 2).

Tablo 1. Türkiye’de Yıllara Göre Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Yapan Okul ve Öğrenci Sayısı

Yıllar	İlkokul Sayısı	İlkokul Öğrenci Sayısı	BS	BS Sayısının Toplam İlkokul Sayısına Oranı	BS Öğrenci Sayısı	BS Öğrenci Sayısının Toplam İlkokul Öğrenci Sayısına Oranı
2012-2013	29169	5.593.910	10.510	%36.03	256.581	%4.5
2013-2014	28532	5.574.916	8.457	%29.64	214.048	%3.8
2014-2015	27544	5.434.145	8.164	%29.63	186.718	%3.4
2015-2016	26522	5.360.703	7.071	%29.07	156.499	%2.9

Kaynak: Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Niteliği, Sorunları Ve Çözüm Önerileri Çalıştayı Raporu, (2015, s. 13)

Türkiye de birleştirilmiş sınıflı okul sayısı ve bu okullara da öğrenim gören öğrenci sayısı yıllara göre azalma eğilimi göstermektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında 10.510 olan birleştirilmiş sınıflı okul sayısı, 2015-2016 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde 7.071’e düşmüştür. Bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 256.581 iken 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 156.499’a düşmüştür. Birleştirilmiş sınıfların toplam ilkokul sayısı içerisinde ki oranı da sürekli düşmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında, toplam ilkokul sayısının %36.03’ünü oluşturmaktayken, 2015-2016 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde bu oran %29.07’ye düşmüştür. Birleştirilmiş sınıflı okul sayısı, toplam ilkokul sayısının ortalama %30’unu oluşturmaktayken, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin oranı ise %4.5 ile %2.9 arasında değişmektedir. Bunun durumun sebebi ise birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okulların öğrenci sayısının az olmasıdır. Meydan ve Yıldız (2015: 93)’a göre, 1997 yılında zorunlu sekiz yıllık eğitime geçilmesi sonrasında taşınalı eğitim uygulaması ağırlık kazanmış ve bu durum da birleştirilmiş sınıflı okul sayısında kısmen azalma olmasına neden olmuştur.

2.1.9. Birleştirilmiş Sınıfların Genel Sorunları

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okulların genel problemleri öğretmen sayısından kaynaklanan problemler, birleştirilmiş sınıfların yapısal problemleri, birleştirilmiş sınıfların maliyeti, öğretmenli ve ödevli ders işleme olmak üzere dört ana başlıkta ele alınabilir.

2.1.9.1. Öğretmen Sayısından Kaynaklanan Problemler ve Çözüm Önerileri

Birleştirilmiş ve müstakil sınıflı okullar arasındaki en temel farklardan biri öğretmen sayısındaki farklılıktır. 1 ile 3 öğretmen arasında değişen öğretmen sayısına sahip olan birleştirilmiş sınıf uygulamasının, eğitimciler tarafından en çok eleştirilen noktalarından biri de budur. Bu okullarda görev yapan öğretmenler profesyonel açıdan destek alamadıkları veya da çok az destek alabildikleri için sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Tek öğretmen olarak çalışan veya 2 ya da 3 öğretmen olarak eğitim yapan birleştirilmiş sınıflı okullarda, öğretmen bir problemle karşılaştığı zaman fikir alışverişi yapabileceği bir arkadaşının bulunmaması veya bu imkanın sınırlı olması bir dezavantaj sağlamaktadır. Öğretmen sayısından kaynaklanan problemlerin üstesinden gelebilmek için yardımcı öğrenci uygulamasına gidilebilir ve yerel halkın desteği ile sorunlar giderilebilir (Kesten, Palavan, Dicle ve Mercan, 2008, s. 10).

Birleştirilmiş sınıfta tek başına çalışan öğretmen ister kadrolu olsun ister ücretli olsun, bütün gruplara kendisi bakmak mecburiyetindedir. Fakat okulun öğrenci sayısına göre bir kadrolu öğretmen ile bir veya daha fazla ücretli öğretmen çalışıyorsa, kadrolu öğretmen hem müdür yetkili öğretmenlik görevini üstlenir hem de 1. sınıflarında içinde bulunduğu grubu alır. 2 veya daha fazla kadrolu öğretmenin çalıştığı birleştirilmiş sınıflarda karşılıklı fikir alışverişiyle şubeler dağıtılır. Birleştirilmiş sınıflı okulların nasıl oluşturulacağı kanunlarda ve yönetmeliklerde yer almıştır. Bu konuda Cumhuriyetin ilk günlerinden itibaren çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Öztürk, 2005, s. 34).

2.1.9.2. Birleştirilmiş Sınıfların Yapısal Problemleri

Kırsal kesimdeki yerleşim birimlerinin nüfusunun az olması, yerleşimin dağınık olması, ulaşımın zor olması ve öğretmen yetersizliği gibi sebeplerden dolayı, kent merkezlerinde yer alan okullar kadar yeterli ve donanımlı okullar kırsalda kurulamamaktadır. Köy okulları hem maddi açıdan hem de işlevsellik açısından ihtiyaca cevap verecek şekilde tasarlanmaktadır. Bu sebeplerden dolayı köylerde yer alan bu tür okullar daha küçük olarak planlanmaktadır (Döş, 2013, s. 238). Birleştirilmiş sınıflarda sınıf sayıları homojen değildir okuldan okula farklılık gösterir. Örneğin, 3. sınıfta çok sayıda öğrenci yer alırken 1. sınıfta bir öğrenci bulunabilir veya bazı sınıflarda çok öğrenci bulunurken bazı sınıflarda hiç öğrenci bulunmayabilir. Sınıflar arasındaki bu dengesizlik öğrencilerin sosyal, akademik ve entelektüel gelişimlerinde bir dezavantaj oluşturur (Kesten, ve diğerleri, 2008, s. 11).

2.1.9.3. Birleştirilmiş Sınıfların Maliyeti

Birleştirilmiş sınıfların eğitim sistemi içerisindeki maliyeti müstakil sınıflara göre daha fazladır. Ancak birleştirilmiş sınıfların tamamının kapatıldığını ve öğrencilerin en yakın merkeze taşınmalı olarak eğitime tabi tutulduğunu düşünürsek, küçük çocuklar özellikle 1. sınıf öğrencileri uyum problemleri yaşayacaklarıdır. Bunun dışında mesafeyi, yabancı bir yeri ve tehlikeli olabileceğini öne sürerek özellikle kız çocuklarını okula göndermek istemeyen veliler ortaya çıkacaktır. Bunun neticesinde birçok öğrenci doğal hakkı olan temel eğitimden faydalanamayacaktır (Kesten, ve diğerleri, 2008, s. 12). Birleştirilmiş sınıflı okullar genelde ulaşımı zor, alt yapı bakımından yetersiz, küçük yerleşim yerlerinde bulundukları için bu okullarda gerekli teknolojik donanımı, yeterli altyapıyı, bakım ve onarımı karşılamak çok büyük bir maddi külfet oluşturmaktadır (Gültekin, 2007, s. 13).

2.1.9.4. Öğretmenli ve Ödevli Ders İşleme

Birleştirilmiş sınıflarda bazı derslerde öğrenciler öğretmensiz olarak kendi kendilerine çalışmak zorundadırlar. Bu derslerde öğrenciler başıboş bırakılmamalı iyi bir planlamayla en verimli şekilde dersi tamamlamak amaç edinilmelidir. Ödevli dersler iyi planlanmalı ve önceden öğrenciye ne yapacağı ayrıntılı bir şekilde anlatılmalıdır. Ödevli derslerde planlanan uygulamalar kesinlikle teneffüslere bırakılmamalıdır. Birleştirilmiş sınıflarda asıl başarı öğrencilerin kendi kendilerine

çalıştıkları ödevli derslerden aldıkları verime bağlıdır (Palavan, 2007, s. 43). Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullar da çalışan öğretmenler hem öğretmenli dersler için hem de ödevli dersler için hazırlık, planlama ve değerlendirmeye zaman ve çaba harcamak zorundadırlar, bu durum ders öncesinde ciddi bir emek ve ön hazırlık gerektirmektedir (Gültekin, 2007, s. 12).

2.1.10. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Biçimi

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmen ve derslik sayısına göre, sınıfların oluşturma biçimleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 2. Birleştirilmiş Sınıfları Oluşturma Biçimleri

Öğretmen Sayısı	1 .Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1	(1+2+3+4)			
2	(1+2)		(3+4)	
3	(1)	(2+3)		(4)

Kaynak: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2013, s. 5)

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Birleştirilmiş sınıflarda eğer bir öğretmen görevli ise dört şubeyi de aynı öğretmen okutur, başka alternatif yoktur. Eğer iki öğretmen görev yapıyorsa birinci ve ikinci sınıfları bir öğretmen üçüncü ve dördüncü sınıfları da diğer öğretmen alır. Bu iki öğretmenden biri kadrolu diğeri ücretliyse, kadrolu öğretmen bir ve ikinci sınıfları okutur ücretli öğretmen ise üç ve dördüncü sınıfları okutur. Eğer okulda üç öğretmen çalışıyorsa ve öğrenci sayıları normal dağılım gösteriyorsa, birinci sınıfları bir öğretmen, iki ve üçüncü sınıfları bir öğretmen ve dördüncü sınıfları da ayrı bir öğretmen okutur. Fakat öğrenci sayıları bir sınıfta yoğunluk gösteriyorsa ya da herhangi bir sınıfta öğrenci bulunmuyorsa ya da az sayıdaysa iki ve üç öğretmenli sistemde alternatifler uygulanabilir.

2.1.11. Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görev Yapan Müdür Yetkili

Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları

Sadece birleştirilmiş sınıflı okullar özgü olan bu kavram, öğretmenin hem derslere girmesi hem de müdürlük görevini yerine getirmesidir. Kuruma en önce atanan öğretmen Milli Eğitim Müdürlüğünce, müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Öğretmenlerin kendi aralarında anlaşmaları sonucu milli eğitim müdürlüğünün de onayı ile el değiştirebilir. Müdür yetkili öğretmenlik görevi için kıdem veya idarecilik sınavı

başarısı aranmaz. Bu görev öğretmenlerin sicilinde “yöneticilik” görevi olarak işlenmez (Ünver, 2010, s. 291).

Birleştirilmiş sınıflara görev yapan müdür yetkili öğretmenler Mebbis modülünde kurum müdürü olarak görülürler fakat idareci maaşı almazlar öğretmen maaşı alırlar. Müdür yetkili öğretmen olarak çalıştıkları için ek ders çizelgesine haftalık 3 saat yöneticilik için ek ders yazılmaktadır. Müdür yetkili öğretmenler aynı zamanda okuldaki yazışmaları ve evrak işlerini de yürütürler (RG, 2006, s. 10-11).

Birleştirilmiş sınıflarda müstakil müdürlük bulunmadığı için bu okullarda görev yapan öğretmenler hem öğretmenlik hem de müdürlük görevlerini de yerine getirirler ve müdürün görev, yetki ve sorumluluğunu üstlenirler (MEB, 2011, s. 14). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin sorumlulukları içerisinde bulundukları ortama göre değişiklik gösterebilir. Fakat genel olarak müdür yetkili öğretmenlerin sorumlulukları şu şekilde sıralanabilir (Taymaz, 2003, s. 61).

- Okulun amaçlarını felsefesini açıklamak
- Çalıştığı okulun genel politikasını saptamak
- Okul etki gereken ihtiyaçları karşılamak
- Okulda demokratik yönetimi geliştirmek
- Yıl içerisinde yapılacak eğitim ve öğretim faaliyetlerini planlamak
- Çevre incelemesi yapmak ve çalıştığı çevrenin desteğini kazanmak
- Okulda yapılan çalışmaları sürekli izlemek ve değerlendirmek

2.1.11.1. Müdür Yetkili Öğretmenlerin Yürütmekle İlgili Olduğu İşler

Müdür yetkili öğretmenlerin yürütmekle görevli olduğu işler şu şekilde sıralanabilir (Ünver 2010, s. 292-293):

Öğretmenlerle ilgili işler; personelin izlenmesi, değerlendirilmesi, yetiştirilmesi, personelin devam takibi, personelin ek ders çizelgelerinin oluşturulması

Öğrenciler ile ilgili işler; öğrencilerin devam takibi, okula kayıtlarının yapılması, nakil gelme ve gitme işlemleri, sınıf geçme işlemleri ve öğrencilerin disiplin işlemleri.

Öğretim ve eğitim ile ilgili işler; eğitim öğretim yılı içerisinde yapılacak etkinlikleri planlamak, yıllık plan oluşturmak, personel ile gerekli toplantıların yapılması, eğitim araç gereçleri ve ders kitaplarının temini, nöbet işlerinin planlanması, rehberlik hizmetleri ve kulüp faaliyetlerinin yürütülmesi, hangi öğretmenin hangi sınıfları okutacağını personelinde fikirlerinin alınarak belirlenmesi.

Okul ile ilgili işler; resmi yazışmaların yapılması, cevaplandırılması ve kaydedilip arşivlenmesi, okula ait demirbaşların kaydedilmesi, korunması, onarılması ve kayıttan düşürülmesi, bina, bahçe, tesis ve donatımın bakım ve onarım işlerinin yapılmasının sağlanması, okulun ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunların giderilmesi, okulun temizlik ve ısınma probleminin çözülmesi.

2.1.12. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Eğitim Öğretim Süreci İçerisinde Değerlendirilmesi

Bu başlık altında birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler, birleştirilmiş sınıflarda sınıf yönetimi, birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim süreci, birleştirilmiş sınıflarda dersin işlenişi, grup çalışmaları, yardımcı öğrenciler ve birleştirilmiş sınıflarda ölçme ve değerlendirme konularına yer verilmiştir.

2.1.12.1. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmen Yeterliliği

Köye özgü olan birleştirilmiş sınıf uygulamasından verim alınabilmesi için de iyi yetişmiş öğretmene ihtiyaç vardır (Erdem, 2004, s. 16). Birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin bu görevi iyi bir şekilde yerine getirebilmeleri için birçok yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenler, genel olarak yeni göreve başlamış veya meslekî yaşamlarının ilk yıllarını çalışmaktadırlar. Tek başlarına veya çok az öğretmenle beraber çalıştıklarından yeterli rehberlik hizmeti alamazlar. Mesleki hayatlarının ilk yıllarda, üniversitede ne kadar iyi bir eğitim almış olursa olsun, öğretmenler birçok zorluğu bir arada yaşarlar. Mesleki deneyimsizlik, yalnız çalışma mecburiyeti, yetersiz rehberlik hizmetleri bu görevi yerine getiren öğretmenleri hayli zorlamaktadır (Dursun, 2006, s. 4).

2.1.13. Birleştirilmiş Sınıflarda Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, birleştirilmiş sınıflarda bu okulların kendine özgü durumlarında ötürü öğretmenler için daha çok çaba ve liderlik gücü gerekmektedir. A ve B gruplarının bir arada bulunduğu bu sınıflarda; sınıf içi iletişim, dersi planlama, örgütlenme vb. durumları oluşturmak daha da zorlaşmaktadır. Bütün sınıf ve okul türlerinde sınıf yönetimi için gereken öğretmen vasıfları, birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenler için çok daha büyük bir önem arz etmektedir. Sınıf yönetiminin boyutları genel olarak şu başlıklar altında toplanmaktadır (MEB. 2000, s. 63):

- Mekan hakimiyeti
- Öğretmenin liderlik vasfı
- İyi bir planlama
- Sınıf ortamında amaçlı davranış gösterme
- İletişim kabiliyeti
- Zamanın etkili yönetimi
- Davranışların yönetimi
- Yapılan etkinlikler esnasındaki yönetim
- Değerlendirme

Birleştirilmiş sınıflı okullar ile müstakil sınıflı okulları birbirinden ayıran özellikler bilinirse, birleştirilmiş sınıflı okullarda sınıf yönetimi konusunda nasıl bir yol izleneceği daha net anlaşılır. Müstakil sınıflarla birleştirilmiş sınıfların en önemli farkı, birleştirilmiş sınıflarda farklı yaş, seviye ve ilgi gurubundan ve farklı sınıf seviyelerinden öğrencilerin bir arada bulunmasıdır. Birleştirilmiş sınıflarda birden çok grup olduğu için öğretmen bir grup ile ders işlerken diğer gurubu ödevli çalıştırmaktadır. Bu durum sadece birleştirilmiş sınıflara özgüdür. Birleştirilmiş sınıfların bu farklılığından dolayı sınıf yönetimi zorlaştırmakta ve eğitimi etkisizleştirecek durumlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu durumu göz önünde bulundurarak planlama yapmak bu duruma bir nebze çözüm getirecektir. Ayrıca ödevli çalışan öğrencilerin dikkatinin çabuk dağılması, hem ödevli hem de öğretmenli çalışan öğrencilerde güdü kaybına neden olmaktadır. (Çınar, 2010, s. 153).

2.1.14. Birleştirilmiş Sınıflarda Ders İşlenişi

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda öğretmenler birden fazla grup ile ders yapmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı okulların bu durumundan dolayı, öğretmen aynı derste bütün gruplarla ilgilenemez ve bir konuyu tüm öğrencilere aynı düzeyde anlatamaz. Bu durumun yarattığı sıkıntıyı ortadan kaldırmak için öğretmen bir grup ile ders yaparken diğer gurubu ödevli olarak görevlendirmektedir. Ayrıca öğretmen üst sınıflarda yer alan, görev ve sorumluluklarını bilen başarılı öğrencilerden kendisine yardımcı öğrenci seçerek ders içindeki yükünü hafifletebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 16). Öğrencilerin kendi kendine çalıştıkları durumlarda şu noktalara dikkate edilmelidir; çalışmalar rastlantıya bırakılmamalı, öğrenciye gerekli açıklama yapılmalıdır, öğrencilere kendi kendine çalışma alışkanlığı kazandırılmalıdır ve çalışma sonuçları muhakkak değerlendirilmelidir (Şahin, 2010, s. 19).

2.1.15. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli ve Ödevli Dersler

Birleştirilmiş sınıflarda bir öğretmenin birden fazla sınıfı aynı anda okutuyor olması, bir gurubun öğretmen tarafından ders işlenirken diğer gurubun ödevli çalışmasını gerektirmektedir. Öğretmenli ve ödevli dersler olarak dönüşümlü olarak eğitim yapılmaktadır. Öğretmenli derslerin giriş bölümünde öğretmen hem öğretmenli guruba hem de ödevli olarak çalışacak olan guruba ders boyunca nasıl çalışacakları konusunda gerekli açıklamayı yapar ve öğretmenli ders bittikten sonrada ödevli olarak çalışan gurubun etkinliklerini değerlendirmek için zaman ayırır (Erdem, 2004, s. 83-84).

Öğretmenli derslerde (Gültekin, 2007, s. 49):

- Öğretmen dersten önce iyi bir şekilde plan ve hazırlık yapmalıdır.
- Öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri zor olan konulara öncelik vermelidir.
- Ödevli derslerde yapılan etkinlikler grupça değerlendirilmelidir.
- Ödevli derslerde yapılacak etkinlikler konusunda rehberlik yapmalı ve strateji göstermelidir.
- Ödevli derslerle bir bütün oluşturacak şekilde konular işlenmelidir.

Öğretmenin öğretmenli derslerde bizzat dikkat etmesi gereken noktalar şöyledir (Gültekin, 2007, s. 49-50):

- Öğretmen programı yetiştirmek kaygısı içerisine girip ders boyunca sadece kendisi etkin olup, yalnızca anlatım tekniğini kullanmamalıdır. Öğrencileri mümkün olduğu kadar etkin hale getirmeye çalışmalıdır. Öğrencilerin etkin olmasını sağlayacak araç-gereçleri seçmeli, öğrencilerin katılımcı olacağı etkinlikleri planlamalıdır.
- Birkaç ayrı sınıf seviyesinde konuyu anlattığı için her sınıfın anlayacağı şekilde anlatmalı ve örnekler vermeli ve daha sonra ileri sınıfların daha da kavraması için ileri sınıf seviyelerinde örnekler vererek konuyu genişletmelidir.
- Türkçe, Matematik, Müzik gibi ifade ve beceri derslerinde sınıfların düzeyi birbirleriyle örtüşmüyorsa, dersin bir kısmını bir sınıf seviyesinde diğer kısmını da diğer sınıfın seviyesinde işlemelidir.

Ödevli derslerde öğrenciler, müstakil olarak veya başkalarının yardımıyla kendi kendilerine öğrenirler ve tekrar ederler. Bu süreç öğrenme amaç ve gereksinimlerinin belirlenmesi, öğrenme stratejisinin, araç-gereçlerinin seçimi ve değerlendirmeden oluşur. Ödevli derslerin öğrenciler açısından faydaları şu şekilde sıralanabilir (Gültekin 2007, s. 50):

- Öğrenciler kendi kendilerine çalışma alışkanlığını kazanmış olurlar bu nedenle de öğrenmeye karşı daha iyi güdülenirler.
- Öğrencilerin sorumluluk bilinci gelişir.
- Öğrenciler kendi başarılarını daha sağlıklı bir şekilde değerlendirebilirler.
- Öğrencilerin kendi kendilerine karar verme ve strateji geliştirme yetenekleri artar.

2.1.16.Birleştirilmiş Sınıflarda Yardımcı Öğrenciler

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin iş yükü, okuttuğu sınıf sayısına göre artmaktadır. Bu okullarda çalışan öğretmenler ders içi ve dışı etkinliklerde üst sınıflarda yer alan ve arkadaşlarına liderlik edebilecek, derslerinde iyi olan öğrencileri yardımcı olarak kullanabilirler. Birleştirilmiş sınıflarda zaman öğretmen için

çok değerlidir. Öğretmenin zamanı bütün etkinliklerin yönetilmesi için yeterli değildir. Bundan dolayı öğrencilerin kendi kendine çalışma saatlerinde belli özellikleri taşıyan öğrencilerden, okul işleri ve diğer öğrencilerin çalışmalarına yardım etme hususunda yardımcı öğrenci olarak faydalanılmalıdır (Öztürk, 2005, s. 128). Yardımcı öğrenci birleştirilmiş sınıflarda öğretmene zaman kazandırmanın yanında, bu görevi üstlenen öğrenciler, sosyal açıdan kendilerini geliştirme imkanı yakalamış olurlar. Kendisinden küçük olan çocuklara rehberlik etmeleri liderlik vasıflarını geliştirir. Yardımcı öğrencilik görevi birleştirilmiş sınıflarda olabildiğince çok öğrenciye verilmelidir. Bu sayede bir öğrencinin derslerinden uzun süre geri kalmasının da önüne geçmiş olunur (Şahin, 2010, s. 145).

2.1.17.Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Planlanması ve Yıllık Plan

Hazırlama

Hem öğretimin faaliyetlerinin niteliği açısından hem de yasal olarak zorunlu bir görev olduğundan öğretmenler, okulun ve çevreninde şartlarını dikkate alarak ünitelendirilmiş yıllık plan hazırlamalıdır. Yasal açıdan 2089 sayılı tebliğler dergisinde yayımlanan 2. Maddesi gereğince eğitim-öğretim faaliyetleri bir plan çerçevesinde yürütülmelidir. Birleştirilmiş sınıflarda yıllık plan hazırlanırken öğretmen özellikle çevre şartlarını, sınıflara göre öğrenci sayılarını vb. durumları dikkate alarak planlama yapmalıdır. Başarının ilk adımı iyi bir planlamaya bağlıdır. İyi bir planlama ile hedefe ulaşma olasılığı çok daha artırılmış olur. İyi hazırlanmış bir yıllık plana uygun yürütülen eğitim öğretim faaliyetinde zaman ve enerji kaybı ve gelişigüze ortadan kaldırılır. İyi bir yıllık planda bulunması gereken özellikler şunlardır (MEB, 2000, s. 66):

- İyi hazırlanmış bir plan yıl içerisinde öğrencilerin neler öğrenmesi gerektiğini gösterir.
- İyi hazırlanmış bir plan öğrencilerin bu öğrenmeleri nasıl gerçekleştireceğini gösterir.
- İyi hazırlanmış bir plan öğretim faaliyetlerinin sonucunda nasıl değerlendirileceğini gösterir.

Türk milli eğitim sisteminin temel ilkelerinden biri olan planlılık ilkesine göre her tür ve kademedeki eğitim faaliyetleri amaçlara göre önceden planlanır ve bu plan çerçevesinde yürütülür (RG, 1997, s. 3). Öğretim kademesine bakılmaksızın her ders

için yıl içerisindeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanması gerekmektedir. Yıllık plan hazırlanırken öğretmenlere yardımcı olacak ana kaynak öğretim programlarıdır. Öğretmen planını yaparken okulun şartlarını, öğrenci mevcudunu, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini, bilgi düzeylerini dikkatte almalıdır. Yıllık plan hazırlanırken şu durumlara dikkat edilmesi gerekmektedir (MEB, 2000, s. 67):

- Hedeflerin tespit edilmesi
- Müfredatın seçimi ve programın işlenişin tespit edilmesi

2.2.Sosyal Beceri

İnsanlar yeryüzünde var olduklarından beri başka insanlarla yaşamaya ihtiyaç duymuşlardır ve toplumları oluşturmuşlardır. İnsanlar bir sosyal çevre ile sürekli etkileşim halinde olduğu için, sosyal çevreyi etkiler ve sosyal çevreden etkilenirler (MEGEP, 2007, s. 4). İnsanlar için en önemli durumlardan birisi; çevreden olumlu tepkiler alıp, olumsuz tepkileri önleyecek becerilere sahip olabilmektir. İnsan sosyal bir çevrede yaşayan sosyal bir varlıktır ve sosyal çevre tarafından kabul edilmek ve onaylanmak ihtiyacı duyar. Bu istek tarihin ilk çağlarından beri insan doğasında varlığını sürdürmektedir (Yüksel, 1997, s. 1).

Sosyal bir varlık olan insanın bu durumunu devam ettirmede ve birbirleri ile iletişim kurmada en önemli araçlarından biri sosyal becerilerdir (Uzun, 2013, s. 41). Sosyal beceri, araştırmacılar tarafından genel olarak, başka insanlar ile iletişimi mümkün kılacak, sosyal ortamlarda kabul görecekt davranışlar olarak tanımlanmıştır. Sosyal becerileri gelişmiş bireyler toplumsal yaşamda daha huzurludur ve düzenli bir yaşam sürdürmesi için gereken yeterliliğe sahiptir. Toplum, küçük yaşlardan itibaren bireyin toplum içinde uyumlu olmasını, sosyalleşmesini bekler (Kocayörük, 2000, s. 17).

Sosyal beceriler, bireyin yaşam kalitesini artırır, hedeflerine ulaştırır ve yaşam boyu yararlanabileceği bir hizmet olarak kabul edilir (Yüksel, 1997, s. 6). Sosyal beceri tanımı içerisinde yer alan;

- Akranlarla ilgili beceriler
- Kendini yönetme becerileri

- Akademik beceriler
- Uyum becerileri
- Girişkenlik becerileri; gibi beceriler her eğitim sistemi içerisinde öğrenciler tarafından farklı düzeylerde kazanılmaktadır.

Sosyal becerilere ilişkin alan yazına bakıldığında, sosyal davranışların çeşitli değişkenlerle ilişkilendirilmiş olduğu görülmektedir. Bu değişkenler arasında, bağlanma stili, sosyal yeterlilik (arkadaşlık becerisi ve akran ilişkileri), cinsiyet ve anne-babanın çocuklarıyla ilişkileri yer almaktadır (Kapıkıran, 2006, s. 20). Sosyal beceri konusunda şimdiye kadar birçok araştırmacı çeşitli tanımlar yapılmıştır. Her ne kadar yapılan bu tanımlar farklı olsa da aralarında ortak olan bazı noktalar vardır, onları da şöyle sıralayabiliriz (Sucuoğlu ve Çiftçi, 2009, s. 21):

- Sosyal beceriler öğrenme yoluyla, özellikle sosyal öğrenme yoluyla kazanılmaktadır.
- Sözel ve sözel olmayan davranışlar içermektedir.
- Etkili ve uygun etkileşimi başlatma ve iletişime tepki verme becerisini içermektedir.
- Ayrıca sosyal ödüllerin sosyal becerileri geliştirdiği de belirlenmiştir.

Günümüz toplumunda aile tarafından çocuklara sunulan sınırlı sosyal olanaklar, hem okul öncesi eğitiminde hem de ilköğretim çağında zenginleştirilerek gerek fiziksel gerekse sosyal olarak daha yeterli bir ortam yaratılmaktadır. Okul yalnızca çocukların okuma, yazma, matematik öğrenmeleri için var olan bir kurum değildir. Aynı zamanda, diğer insanlarla bir araya gelebilmeyi ve sosyal beceriler geliştirmeyi öğrendikleri kurumlardır (Lawson, 2003, s. 1). Bu konuda Topaloğlu, (2013, s. 1-2) şöyle düşünmektedir; sosyal beceriler kazanmak, sosyal hayat içerisinde yer alan çocukların daha rahat, huzurlu ve düzenli bir hayat sürmesi için çok önemlidir. Bu tür beceriler çocuklara erken yaşlarda kazandırılmaya çalışılmalıdır. Sosyal becerileri, çocuklar içinde bulundukları sosyal ortamdan elde ederler. Ama bazı çocuklar çeşitli nedenlerden dolayı sosyal becerileri yeterince kazanamazlar, bu tür durumlarda bu becerilerin çocuğa kazandırılması için doğrudan müdahale etmek gerekir. Sosyal beceri çalışmalarında öncelikle çocukların ne tür becerilerinin eksik olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Çocukların sosyal yaşamda başarılı olmaları, içinde yaşadıkları sosyal çevreye uyum sağlamaları ile mümkündür. Bu sosyalleşmenin temelinde “Psiko-Sosyal Gelişim Kuramı ve Sosyal Öğrenme Kuramı” yer almaktadır (Günindi, 2011, s. 2). Çocuklar genellikle çevresini gözlemleyerek, onların olumlu tepkiler alan hareketlerini hatırla tutarak ve bunları davranışa dökerek sosyalleşirler. Çocukluk döneminde en çok ebeveynleri ve aile bireyleri ile vakit geçirdikleri düşünüldüğünde, çocukların sosyal becerileri kazanmasında ailenin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu konuda Özabacı (2006, s. 164); yaşamın ilk yıllarının sosyal becerilerin kazanılmasında önemli olduğunu ve bu yıllarda sosyal beceriler kazanırken; anne-babanın, aile üyelerinin ve akran çevresinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

2.2.1. Sosyal Yeterlilik, Sosyal Gelişim ve Sosyal Beceri

Sosyal beceri kavramı yerine çoğu zaman sosyal yeterlilik kavramı kullanılmaktadır. Ancak sosyal yeterliliğin tanımına bakıldığında, sosyal beceriyi de içerisine alan daha geniş ve çok boyutlu bir kavram olduğu görülür. Sosyal yeterlilik kavramı sosyal uyum, sosyal beceri ve sosyal performansı da içine alan bir çerçevedir. Sosyal yeterliliğe sahip olan her birey sosyal becerilere de sahiptir fakat sosyal becerilere sahip olan bir birey sosyal yeterliliğe sahiptir denilemez (Cavell, 1990, s. 112). Sosyal gelişim ise bu iki kavramdan farklı olarak, doğumdan başlayarak bireyin ömrü boyunca devam eden süreçtir şeklinde tanımlanabilir (Göktaş, 2015, s. 9).

2.2.2. İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler

Yaşamın ilk yılları sosyal beceriler açısından da kritik dönem sayılmaktadır. Çocukların benmerkezcilikten ve bireysellikten kurtulup sosyalleşmeye başlaması sürecinde yeni beceri ve davranışlar kazanması gerekmektedir. Sosyal beceriler başarılı bir sosyal gelişim içinde gereklidir (Göktaş, 2015, s. 9). Çocukların içerisinde yaşadıkları topluma uyumuna yardım etmede, yeni ve istenilen davranışları çocuklara benimsetmede, çocukların hem duyuşsal hem de sosyal becerilerini geliştirmede ve toplumun oluşturulmasında ilkokulların rolü çok büyüktür (Adıgüzel, Ergünay ve Dalioğlu, 2016, s.396). Sosyal beceriler, olumlu etkileşim ve iletişimi destekleyen davranışlardır. Bütün çocuklar sosyal becerileri öğrenmelidir ve geliştirmelidir. Başkalarının ve çevrenin etkisiyle gelişen bu becerilerden bazıları şunlardır; empati

gösterme, grup faaliyetlerine katılabilme, yardım etmede istekli olma, cömertçe paylaşabilme, başka insanlarla iletişim kurabilme, müzakere etme ve problem çözebilme...(Lynch ve Simpson, 2010, s.1). Çubukçu ve Gültekin (2006) kazandırılması gereken sosyal beceriler olarak büyük oranda aşağıda Akkök(1996)'ün söylediği noktalar üzerinde yoğunlaşmışlardır, bu noktalar (Aktaran, Çubukçu ve Gültekin, 2006, s. 160) altı başlık altında sıralamıştır:

- Başkalarıyla iletişim başlatabilme ve başlattığı iletişimi sürdürebilme
- Öfke kontrolü ve saldırgan davranışlarla baş edebilme
- Grup içerisinde verimli iletişim kurabilme
- Duyguları anlama ve olumlu davranışlara dönüştürebilme
- Sorun çözebilme ve yaşamıyla ilgili planlar yapabilme
- Stresli durumların üstesinden gelebilme

Her çocuğun sosyal beceri düzeyi farklıdır. Sosyal olarak popüler olan ve liderlik vasıfları olan öğrenciler, bu öğrencilerin etrafından toplanmak isteyen öğrencileri olumsuz davranışlara sürükleyebilmektedirler. Savunmasız öğrencilerin, sosyal olarak üstün öğrenci gurubu arasında umutsuzluk ve utanç duyguları hissetmemesi için, olumsuz davranışlar görüldüğü anda yönetici ve öğretmenler tarafından müdahale edilmelidir (Lawson,2003, s. 2).

2.2.3. Sosyal Becerilerin Genel Özellikleri ve Önemi

Sosyal beceriler bireyin sosyal ve psikolojik gelişimi üzerinde çok önemli etkiye sahip olan bir unsurdur. Sosyal beceri düzeyi iyi olan bireyler problem çözmede daha başarılıdır, ikili ilişkilerde daha etkili ve verimlidirler. Sosyal beceri düzeyi düşük olan bireyle ise problem çözmede başarısızdır ve bir problem durumu ile karşılaştıklarında uygun olmayan yolu seçmektedirler (Uzun, 2013, s. 47). Sosyal beceriler, bir insanın başka insanlara olan davranışlarıdır denilebilir fakat sosyal becerilerin genel ve karakteristik özellikleri vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Yüksel, 1997, s. 2):

- Sosyal beceriler doğuştan gelmez, öğrenilerek kazanılır.
- Sosyal beceriler sözlü ve sözsüz davranışlardan oluşmaktadır.

- İçinde bulunduğu sosyal çevreden olumlu tepkiler gelmesini sağlayarak, sosyal becerilerin daha da gelişmesini sağlamaktadır.
- Genelde örnek alınan davranışlardan oluşur.
- Sosyal beceri eksikliği tespit edilebilir. Bu duruma uygun bir program hazırlanabilir.

Sosyal beceri, bireye toplum tarafından verilen görevlerin yerine getirilmesi için gösterilen becerilerin tümüne verilen isimdir (Uzun, 2013, s. 44). Sosyal beceri kavramının daha iyi anlaşılması ve tespit edilmesi için sosyal beceriksizliğin ortaya çıkması gerekmedir. Ortaya çıkan bu sosyal beceriksizliğin nasıl ortadan kaldırılması gerektiği sosyal beceri eğitiminin hedefini içermektedir. Sosyal beceri eğitimi, bu konuda beceriksiz davranışlar gösteren çocukların, sosyal evre içerisinde kabul gören ve olumlu tepkiler alacağı davranışlar göstermesini sağlamayı amaçlar (Bacanlı, 2014, s. 3). Her çocuğun, etkili iletişim kurmak, kendini ifade edebilmek ve karşılaştığı problemleri çözebilmek gibi faydalarından dolayı sosyal becerileri öğrenmeye ihtiyacı vardır (Lynch and Simpson, 2010, s. 2). Sosyal becerilerin neden çok önemli olduğunu Güçlü (1998, s. 739) şöyle dile getirmiştir:

- Sosyal beceri iletişimi ve etkiyi artırır.
- Sosyal beceriler istenmeyen ve hoşla gitmeyen davranışları ortadan kaldırır.
- Bazı sosyal beceriler problem çözmeyi ve uzlaşmayı geliştirir.

2.2.4. 6 - 12 Yaşlarda Sosyal Beceriler

Sosyal beceri eğitiminin genel amacı, bu becerileri çocuklarda artırmaktır. Fakat sosyal beceri eğitiminin daha fazla yoğunlaştığı konu, bu becerilere yeterince sahip olmayan çocuklara bu becerileri kazandırmaktır. Sosyal beceri eğitimi, bu becerileri kazandırırken diğer akademik kavramların öğretiminde kullanılan yöntemlerden büyük ölçüde faydalanır (Uzun, 2013, s. 59). İlköğretim, bütün çocuklara bir vatandaş olarak sahip olması gereken temel özelliklerin, bilgi ve becerilerin kazandırıldığı ayrıca sorun çözme, toplumsal normlara uyum sağlayabilme, yurttaşlık görevlerini bilme, toplumu ve çevresini tanıyabilme, sağlıklı iletişim kurabilme gibi temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı temel eğitim aşamasıdır. Bütün öğrencilerde sosyal becerilerin kazandırılması, geliştirilmesi, pekiştirilmesi ve kazandırılan bu becerilerin gerek duyulan farklı ortamlarda pratiğe

dökülebilmesi ilköğretimin önemli görevlerindendir (Çubukçu ve Gültekin, 2006, s. 156). Okula başlayan bu dönem çocukları, anne-baba ve aile dışındaki bireylerin kişilik özelliklerini ve beğenilecek yanlarını görür. Bir şeyler üretmeye ve başarmaya çalışan çocuk yaptıklarının karşılığında takdir edilmeyi ve onaylanmayı bekler. Eğer olumlu tepkiler almazsa bu aşağılık ve başarısızlık hissine kapılmasına neden olur. Bu dönemde sınıf öğretmenin çocuğa değer vermesi çok önemlidir. Öğrencilerin sağlıklı sosyal becerilere sahip olabilmesi için. Bu dönemde yaşına ve gelişimine uygun sorumluluklar vererek “ben yapabilirim, ben başarılı olabilirim” duygusunu tattırması gerekmektedir (MEGEP, 2007, s. 9).

2.2.5. Sosyal Beceriye Geliştirici Okul Etkinlikleri

Çocuklar oyun oynarken çok çeşitli beceriler edinirler, aynı zamanda oyunların ilerleyen yaşlarda yapacağı etkinlikleri destekleyici rolü de vardır. Bloklardan bina yapma, drama ve rol oynama çocuğun bire bir iletişimdeki becerilerini, erken yazma, boyama ve desenleme yapma gibi becerilerini geliştirirken aynı zamanda çocukların sosyal gelişimini de destekler. Rekabetçi ve müdahale edici oyunlar yerine, yardımlaşmayı, işbirliğini ve karşılıklı saygıyı geliştirici oyunlar oynamanın sosyal beceri gelişimi açısından olumlu etkileri vardır (Lynch and Simpson, 2010, s. 2-3).

- **Blok oyunu**

Özellikle okul öncesi dönemde daha faydalı olan bu oyunda, takip çıkarmalı materyallerle çocuklar çeşitli bloklar oluştururlar. Karşılıklı yardımlaşma, parça paylaşma işbirliği yapma gibi beceriler gerektiren bu oyunda veli ve öğretmenler çocuklar serbest bırakmalı sadece rehberlik yapmalıdırlar (MEGEP, 2007, s. 14-15).

- **Sosyal Gelişim ve Oyun Aktivitesi**

Çocuklar ilk olarak oyun yoluyla çevresi ile iletişim kurarlar. Nesneleri ve işlevlerini oyun yoluyla öğrenir. Daha sonra ki zamanlarda oyunun kurallarını koymayı ve bu kurallara uymayı öğrenir ve artık kendi başın sosyal bir birey olarak toplumda yer almaya hazırdır (Egemen, Yılmaz ve Ekin, 2004, s. 2). Okuldaki oyunlar çocuğa evde ve ailenin yanında yaşayamayacağı deneyimler yaşatır. Bireysel olarak gelişen çocuk okulda oyun sayesinde sosyal olarak da gelişir. Bir gurubun parçası olmayı oyun sayesinde öğrenir. Çocuk oyun yoluyla sosyal kuralları da öğrenir. Oyunda

canlandırdığı karakter ile özdeşleşir ve empati yeteneği gelişir. Arkadaş edinme, başkalarının hakkına saygı gösterme ve bir gurubun parçası olmayı oyun yoluyla öğrenir (MEGEP, 2007, s. 14-15).

- **Drama**

Drama; bireyin kendisine ve başkalarına sosyal olarak nasıl davranmayı tasarladığını oyun ve eylem olarak canlandırmasıdır (Kocayürük, 2000, s. 7). Drama etkinliği çocuğun topluma uyumunu, olumlu sosyal ilişkiler geliştirme becerisini, empati yeteneğini, işbirliği içinde çalışabilmeyi ve bir gurubun parçası olabilmeyi sağlar. Kendisini daha etkili bir şekilde ifade etmesine yardımcı olur (MEGEP, 2007, s. 14-15).

- **Resim Müzik ve Dans Etkinlikleri**

Sosyal bir grup içerisinde kendisini ifade etmek isteyen ve fark edilmek isteyen çocuk, kendisini ifade edebilecek uygun yöntemler bulmaya çalışmaktadır. Resim, müzik ve dans gibi etkinlikler hem çocukların sosyal grup içinde aktif rol almasını sağlayacak hem de gurubun bir parçası olmalarına imkan tanıyarak onların sosyal becerilerini geliştirecektir. Bu tür etkinliklerle çocuk olumlu tepki getirecek davranışları kavrayacak ve olumsuz tepki veren davranışlardan uzak durma becerisi geliştirecektir (MEGEP, 2007, s. 14-15). İletişimde sözel olan öğeler kadar sözel olmayan öğelerde çok önemlidir. Jest ve mimiklerini, beden dilini ve sözel olmayan iletişim yollarını iyi bir biçimde kullanan bireylerin sosyal yönleri de gelişmektedir ve bu sözel olmayan iletişim becerilerinin gelişmesinde resim, müzik ve dans gibi derslerin çok büyük önemi vardır (Senemoğlu, 1994, s. 26).

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde; birleştirilmiş sınıflarla ilgili yurtiçinde yapılmış araştırmalar, birleştirilmiş sınıflarla ilgili yurt dışında yapılmış araştırmalar, sosyal beceri ile ilgili yurt içinde yapılmış araştırmalar ve sosyal beceri ile ilgili yurt dışında yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

2.3.1. Birleştirilmiş Sınıflarla İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Ocaklı (2017) “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Sınıf Yönetimi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde;

ulaşılan verilere dayanarak bu okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin sınıf yönetimi konusundaki yeterlilikleri üzerinde bir etkisi olmadığı, elde edilen bilgilere bakılarak hizmet içi eğitim alıp alamama değişkeninin de sınıf yönetimi yeterlilikleri konusunda etkili bir faktör olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Sağ (2014) “Etkinlik Teorisine Göre Zenginleştirilmiş Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Uygulamalarının Adayların Özyeterlik Algılarına Etkisi” isimli çalışmasında, deney gurubunu Mehmet Akif Ersoy üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümünde oluşan 110 aday öğretmen deney gurubunu ise Çukurova Üniversitesi eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 115 aday öğretmen oluşturmaktadır. Yaşantıya dayalı etkinliklerle zenginleştirilmiş programı alan öğretmen adayları ile almayan öğretmen adayları arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır.

İnce (2014) “Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyum ve Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması” isimli bu araştırmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda ve müstakil sınıflı okullarda çalışan öğretmenlerin doyumlarını ve tükenmişlik düzeylerini ve bunların arasındaki ilişkiyi yordamayı amaçlamıştır. Araştırma Ankara da 465 müstakil sınıf öğretmeni ile 75 birleştirilmiş sınıf öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Minnesota İş Doyum Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre hem birleştirilmiş sınıf öğretmenleri hem de müstakil sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumları orta düzeydedir. Duygusal tükenme düzeyi hem birleştirilmiş sınıf öğretmenlerin de hem de müstakil sınıf öğretmenlerinde orta düzeydedir. Kişisel başarı boyutunda bakıldığında müstakil sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine göre daha başarılıdır. İçsel doyum ve mesleki doyum bakımından müstakil sınıf öğretmenleri daha üst düzeydedir. Ayrıca kişisel başarı konusunda müstakil sınıflar ile birleştirilmiş sınıflar arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir.

Göçer (2014) “Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Problemler Malatya İli Örneği” isimli çalışmasını; Malatya ilinde yer alan 184 birleştirilmiş sınıflı ilkokulda çalışan 201 öğretmenin 146’sından aldığı cevaplar eşliğinde yürütmüştür. Şu sonuçlara ulaşmıştır; lojman durumunun yetersiz olduğundan dolayı özellikle bayan öğretmenlerin bu okullarda erken tayin istedikleri, bu okullarda çalışan öğretmenlerin mesleklerinin

genellikle daha başında olduğu, araştırmaya katılan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarla ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almadıkları.

Turan (2013) “Problems in Language Teaching in Multigrade Schools” (Birleştirilmiş Sınıflarda Dil Öğretimi) isimli araştırmada, dünyada ve ülkemizde bazı bölgelerde öğretmenler dil öğretimi konusunda çalışmaktadırlar. Dil öğretimi sınıf öğretmenin işini daha da zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada birleştirilmiş sınıflı okullarda dil öğretiminde karşılaşılan problemleri saptamak ve çözüm önerileri üretmektir. Araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır. Elazığ da görev yapan 110 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmış, genel görüşler, %, frekans, aritmetik ortalama, demografik veriler arasında farklılık olup olmadığını saptamak için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerine göre birleştirilmiş sınıflarda ki öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri farklıdır. Öğretmenler dil öğretimi konusunda zaman bakımından problemler yaşamaktadırlar. Bu okullar genellikle kırsal alanlarda yer alır ve dil ve şive farklılıkları dil öğretimi dersine de yansır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, okul müfredatının ve birleştirilmiş sınıf ders kitaplarının bu bakımdan düzenlenmesi gerekmektedir sonucuna varılmıştır.

Çağlayan (2012) “ Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri” yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış olan bu araştırmada Maslach Tükenmişlik Ölçeğini kullanmıştır. Araştırmacı çalışmasını anket şeklinde 170 birleştirilmiş sınıf öğretmenine uygulamıştır, 170 birleştirilmiş sınıf öğretmeninden 87’si bayan, 73’ü erkek toplam 170 kişidir. Araştırmadan elde edilen verilerin ışığında, 18-31 yaş gurubunda yer alan öğretmenler, 31-40 yaş aralığı öğretmenler kadar tükenmişlik yaşamamaktadır. Araştırmadan elde edilen bir diğer veriye göre evli olan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri bekar olan öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik yaşamaktadır bulgusuna ulaşılmıştır.

Palavan (2012) “Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflı İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgilerin Kazanımlarına Erişim Düzeyleri” İsimli bu araştırmada birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarla müstakil sınıf uygulaması yapan okulların karşılaştırmasını yapmak ve bu karşılaştırmaya göre; cinsiyet faktörünün başarı üzerinde belirgin bir fark yaratıp yaratmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma örnekleme olarak birleştirilmiş sınıflı okullardan 11544, müstakil sınıflı okullardan ise 7244 öğrenci seçilmiştir. Araştırmacı tarafından t-testi kullanılmıştır. Verilerden elde edilen bilgilere göre birleştirilmiş sınıf ile müstakil sınıflı okullarda eğitim gören öğrenciler arasında anlamlı bir fark çıkarken, cinsiyet faktörü üzerinde anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Saraçoğlu vd. (2012) “Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri” isimli araştırmalarında; Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarla müstakil sınıf uygulaması yapan okullarda eğitim gören 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır ve bu becerilere etki eden değişkenlerin etkileri incelenmiştir. Araştırmada bilimsel süreç becerileri testi ve bilgi formu kullanılmıştır. Yapılan testlerden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin bilimsel süreç becerileri üzerinde okul türü, anne babanın eğitim seviyeleri, ailedeki birey sayısı, gelir düzeyi gibi faktörlerin anlamlı farklılıklar oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca birleştirilmiş sınıf öğrencilerinin müstakil sınıf öğrencilerine göre bilimsel süreç becerileri başarısının daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sağ ve Sezer (2012) “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Eğitim İhtiyaçları” isimli araştırmanın amacı ülkemizde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda çalışan öğretmenlerinin mesleki ihtiyaçlarının saptamaktır. 238 tane birleştirilmiş sınıf öğretmeni araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmacı betimsel tarama yöntemini kullanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır; öğretmenlerin çeşitli mesleki ihtiyaçları saptanmıştır (program okuryazarlığı, yönetim işleri vb.). Bununla birlikte bu tür okullarda çalışan öğretmenlerin mesleki ihtiyaçları yaşa, kıdeme, birleştirilmiş sınıf tecrübesi olup olmadığına, atanma nedenine, hizmet içi eğitime katılıp katılmama gibi durumlarına göre farklılıklar göstermektedir.

Gelebek (2011) “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacılık Temelli Yeni İlköğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Kilis İli Örneği)” isimli yüksek lisans tezi çalışmasında. Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri rehberlik ve aile boyutunu; yeni ilköğretim programının uygulanmasını, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda zorlaştıran ana faktör

olarak görmektedirler. Ayrıca eğitim ortamındaki yetersizliklerin programın uygulanmasında zorluklar çıkardığı kanısındalar, sonucuna ulaşmıştır.

Summak, Summak ve Gelebek (2011) “Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmenlerin Bakış Açısından Olası Çözüm Önerileri (Kilis İli Örneği).” isimli araştırmasında, köylerde bulunan birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemek ve belirlenen bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Kilis ilinde yer alan 12 tane birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okulda çalışan öğretmenle araştırma yürütülmüş ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel-yorumsal analiz yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenler aynı anda birden fazla sınıf okutmanın kazanımları yetiştirmekte zorluk yaşattığını, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olduğu, ailelerin ilgisiz olduğu, sınıf yönetiminin zorlaştığından yakınmaktadırlar bulgusuna ulaşmışlardır.

Gözler (2009) “Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Yönetim Problemleri ve Çözüm Önerileri” isimli araştırmasında; birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda çalışan müdür yetkili öğretmenlerin yönetim konusunda yaşadıkları sorunları tespit edip çözüm önerilerinde bulunmayı amaç edinmiştir. Araştırma Elazığ ilinde bulunan 209 müdür yetkili öğretmen üzerinde uygulanmıştır, araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; müdür yetkili öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinden kaynaklı eksiklikleri vardır. Müdür yetkili öğretmenler, öğretmenlik bakımından başarılı olduklarını fakat idareciliğin zor ve stresli olduğunu ve bu durumunda başarısızlığa neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca merkezden uzak olmanın bir dezavantaj olduğunu ve müstakil sınıflarla aynı hedef ve programı uygulamanın sıkıntılı olduğunu belirtmişlerdir.

Abay (2007) “Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Sorunlar” isimli çalışmasında; birleştirilmiş sınıflarda sosyal bilgiler dersinin içeriğinin öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmadığını, derse yönelik materyallerin, sınıf ve okul kitaplığının yetersiz olduğunu, öğretmenlerin bilimsel çalışmaları takip etmediğini, programda belirtilen ölçme değerlendirme yöntemlerinin hepsinin kullanılmadığını ve öğrenci seviyesine uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Taşdemirci ve Kaya (2005) “Birleştirilmiş Sınıflar ile Bağımsız Sınıflarda İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Karşılaştırmalı İncelenmesi” isimli çalışmalarında, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda çalışan öğretmenlerin karşılaştığı en büyük sorunlar; mesleğe başlamadan önce yeterli düzeyde birleştirilmiş sınıflarla ilgili eğitimi almamak, velilerin ilgisizliği, her öğrenciyle bireysel olarak yeterince ilgilenecek vaktin olmaması, okuma yazma öğretimi konusunda yetersiz olma, teftiş ve rehberlik gibi konulardaki aksaklıklardır sonucuna ulaşmışlardır.

Oran (2003) “Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Bilişsel Hedeflerine Ulaşma Düzeyleri” isimli çalışmasında, müstakil ve birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğrencilere uygulanan sosyal bilgiler dersi başarı testinde, müstakil sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin birleştirilmiş sınıfta ki öğrencilerden daha belirgin düzeyde başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

2.3.2. Birleştirilmiş Sınıflarla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Saqlain (2015) “A Comprehensive Look at Multi-Age Education” (Birleştirilmiş Sınıf Eğitime Kapsamlı Bir Bakış) isimli araştırmaya göre; dünyanın bir çok ülkesinde birleştirilmiş sınıflar bulunmaktadır. Bu tür okullar gerek akademik başarı olsun gerekse sosyal açıdan müstakil sınıflar kadar etkilidir. Fakat bu etki hizmet öncesi eğitime bağlıdır. Birleştirilmiş sınıflı okullarda başarı isteniyorsa hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitimlerle bu tür okullarda görev yapan öğretmenlerin daha dinamik ve amaçlı tutulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Mulryan-Kyne (2007) “ The preparation of teachers for multigrade teaching” (Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenliği İçin Öğretmenin Yetiştirilmesi). Araştırmanın amacı birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlere, bu öğretim şekli için gerekli olan eğitimi saptamaktır. Birleştirilmiş sınıflı okullar için öğretmenlere mesleğe başlamadan önce ayrı bir eğitim verilmelidir. Bu okulların ihtiyaçlarına ve kendine özel durumlarına göre çok yönlü bir hizmet öncesi eğitimden geçmelidir. Bu tür okullar için ayrı bir program gerekmektedir. Diğer okullarda uygulanan program birleştirilmiş sınıflarda verimli olmaz. Dünyanın pek çok bölgesinde öğretmenlerin çoğu birleştirilmiş sınıflarda çalışmaktadır. Bu sayının gelecekte daha da artması beklenmektedir.

Miller (1991) “A Review of the Qualitative Research on .Multigrade Instruction”(Birleştirilmiş Sınıflar Üzerine Niteliksel Bir Araştırmanın İncelenmesi). İsimli çalışmasında birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda ders işlenişine, bu tür okullarda eğitim öğretim sürecinde dikkat edilecek hususlara. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi ve ders planlaması gibi hususlarda neler yapması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Little (2005) “Learning and Teaching in Multigrade Settings” (Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Öğretimin Düzenlenmesi) isimli araştırmasını 2005 yılında UNESCO için hazırlamıştır ve dünya çapındaki birleştirilmiş sınıflı okullarla ilgili bilgiler vermiş, birleştirilmiş sınıflı okulların yer aldığı bölgeler ve koşullara değinilmiş ve yapılması gerekenlerle ilgili tavsiyelerde bulunmuştur. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine verilmesi gereken hizmet öncesi eğitimin önemi üzerinde durulmuş ve birleştirilmiş sınıflı okulların sorunlarıyla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur.

UNESCO (1989) Çalışma raporuna göre Güney Doğu Asya ve Avusturalya da yer alan ülkelerin hepsinde (Kore, Maldivler, Bangladeş, Nepal, Tayland, Hindistan, Çin, Pakistan, Endonezya) birleştirilmiş sınıflı okul uygulamasına yer verilmektedir. UNESCO bu araştırmada bu okullarda çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara, bu okullarda uygulanan eğitim programlarına, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin nasıl yetiştiklerine, bu okullarda okuyan öğrencilerin sosyoekonomik özelliklerine yer verilmiş ve problem yaratan bu durumlar için çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu çözüm önerilerinden bazıları şunlardır: bu okullarda görev yapacak öğretmenler için ayrı bir öğretmen yetiştirme programı hazırlanmalıdır, bu tür okulların programının geliştirilmeye ihtiyacı vardır, bu tür okullarda eğitim gören öğrencilerin eğitim teknolojilerinden yararlanmalarına ihtiyaç vardır. Bu konu ile ilgili araştırmalar desteklenmeli ve sayısı artırılmalıdır, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri desteklenmelidir, kırsal ile merkez arasındaki iletişim artırılmalıdır.

2.3.3. Sosyal Beceri İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Samancı ve Uçan (2017) “Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi” isimli çalışmalarında, sosyal becerilerin toplumun devamlılığı için ne kadar önemli olduğu ve sosyal beceri eğitiminin rastgele olmaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca sosyal beceri eğitiminin yalnızca eğitimcilerin göreviymiş gibi algılamının yanlış olduğu ve sosyal

beceri eğitiminde okulun, öğretmenlerin ve ailenin etkin rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Ekici (2017) “Okul öncesi öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi” bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal beceri düzeylerini incelemektir. Araştırmanın örneklemini İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde okul öncesi eğitimi alan öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş 140 aday öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Problem Çözme Envanteri” kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; okul öncesi aday öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri, yaş, cinsiyet, gelir durumu ve kalınan yer gibi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Ömeroğlu vd. (2015) “Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesinde Geliştirilen Ölçme-Değerlendirme Araç ve Yöntemlerinin Tanıtımı” isimli araştırmayı Milli Eğitim Bakanlığının isteği üzerine Gazi Üniversitesine yürütmüştür. TÜBİTAK tarafından desteklenen “Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesinde OSBEP” 3-5 yaş aralığı çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir.

Göktaş (2015) “Aile Katılımı ve Sosyal Beceri Eğitimi Programlarının Tek Başına ve Birlikte 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerileri ve Anne çocuk İlişkileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” isimli araştırmasında ön test-son test ve izleme testi kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubu arasında sosyal beceri gelişimi açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Alptekin ve Özyürek (2013) “Akranların Sosyal Becerilere Model Olduğu Doğrudan Öğretimin Zihinsel Engelli Öğrencinin Sosyal Becerileri Kazanması Sürdürmesi Genellemesi ve Sosyal Kabulüne Etkisi” isimli bu araştırma zihinsel problemleri olan ve normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı ortamda eğitimini sürdüren öğrencilerin sosyal becerileri kazanmaları, bunları sürdürmeleri, akran kabulünü saptamayı amaçlamaktadır. Araştırmada “Davranışlar Arası Çoklu Yoklama Deseni” kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında öntest-sontest modeli uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 33 zihinsel yetersizliği olan öğrenci ve bu öğrencilerle aynı ortamda eğitimini sürdüren normal gelişim gösteren 36 öğrenci

oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen verileri analiz etmek için SPSS paket programı kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre birlikte eğitim gören zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin sosyal davranışları, becerileri, akran kabulleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Yalçın (2012) “Sosyal Beceri Seviyesinin Okul Öncesi Öğretmenlerinde İncelenmesi” isimli bu çalışma okul öncesi öğretmenlerinin bazı özelliklerinin, okul öncesi çocukların sosyal beceri gelişimi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu saptamak için yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 43 okulöncesi öğretmeni oluşturmuştur. Elde edilen verileri analiz etmek için SPSS 10.0 paket programı kullanılmış; t-testi, tek-yönlü varyans analizi testleri yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Mesleki kıdem ve yaş değişkenlerine göre sosyal duyarlılık ve duyuşsal anlatımcılık puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık çıkmıştır

Günindi (2011) “Bağımsız Anaokullarına ve Anasınıflarına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasının amacı, bağımsız anaokullarına ve anasınıflarına devam eden okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin arasında farklılık olup olmadığını saptamaktır. Araştırma Aksaray ilinde bulunan 54 bağımsız anaokulu öğrencisi ile 52 anasınıfı öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Merrell tarafından geliştirilen “Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde t testi kullanılmıştır, araştırma sonuçlarına göre iki grup arasında sosyal beceri düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Seven ve Yoldaş (2007) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi” isimli bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının sosyal becerileri üzerinde etkili olan faktörleri saptamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okuyan 95 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Verileri toplamak için “Sosyal Beceri Envanteri” kullanılmıştır. Elde edilen veriler aritmetik ortalama, pearson kolerasyon katsayısı, Tek yönlü ANOVA istatistikleri kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet değişkeni dışında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Akalın (2005) “Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Abla ve Ağabeylerinin Sosyal Beceri Düzeyi ve Kardeş İlişkileri” isimli yüksek lisans tezi için yapılan bu araştırma; Dikkate Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların kardeşlerinin sosyal beceri seviyeleri ve bu kardeşlerin bir birleriyle olan ilişkilerinin DEHB değişkeni üzerinde etkisi olup olmadığını saptamak için yürütülmüştür. Araştırma örneklemini 10-16 yaşları arasında 60 abla/ağabey olan bir grup oluşturmuştur, bunların yarısı DEHB olan bir kardeşe sahiptir, diğer yarısı DEHB olmayan bir kardeşe sahiptir. DEHB kardeşe sahip olan bireylerin sosyal becerileri daha düşüktür. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise DEHB olan çocukların kardeşlerinin sosyal davranış problemleri yaşama sıklıkları daha fazladır. DEHB olan bir kardeşe sahip olan abla/ağabeylerde tartışma daha siktir, kardeşe hayranlık duyma ve baba yanlısı davranış gibi değişkenlerde de anlamlı bir fark bulunmuştur. DEHB olan kardeşe sahip olan abla/ağabeyler anne babaların DEHB olan kardeşe daha fazla ilgi gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Hamamcı ve Duy (2005) “Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Fonksiyonel Olmayan Tutumları Üzerindeki Etkisi” isimli bu araştırma bilişsel davranışçı sosyal beceri eğitimi yaklaşımının üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve fonksiyonel olmayan tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Gaziantep Üniversitesi MYO’da okuyan 12 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeyi UCLA yalnızlık ölçeği ile fonksiyonel olmayan tutumları da aynı isimli ölçekle ölçülmüştür. Araştırma uygulama öncesinde, uygulamadan bir hafta sonra ve 6 ay sonra olmak üzere toplam üç defa uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde Mann Whitney U testi, Friedman testi ve İşaretli sıralar testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol grupları arasında yalnızlık düzeyleri ve fonksiyonel olmayan tutumları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Genç (2005) “İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasının örneklemini Erzurum merkez ilçede bulunan 20 ilköğretim okulunda çalışan 600 öğretmen oluşturmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken frekans, yüzde, varyans analiz ve t testi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal becerilerin

kazandırılmasında; branş, cinsiyet ve kıdeme göre değişiklik göstermediği saptanmıştır. Sosyal becerilerin yeterince kazandırılmamasının nedenleri olarak, öğretmen görüşleri arasında farklılıklar dikkat çekmektedir.

Yüksel (1997) “Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi” isimli yüksek lisans tezi için yapılan araştırma, Gazi üniversitesinde öğrenim gören 66 öğrenci arasından gönüllülük esasına göre seçilmiş guruba uygulanmıştır. 33 öğrenci deney gurubu, 33 öğrenci ise kontrol gurubunu oluşturmuştur. Araştırmada ön-test, son-test, deney ve kontrol grup deseni kullanılmıştır. Araştırmada Riggio tarafından geliştirilmiş olan sosyal beceri envanteri uygulanmıştır. Deney gurubuna dokuz haftalık bir sosyal beceri eğitimi verilmiş, kontrol gurubuna ise herhangi bir işlem uygulanmamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler iki boyutlu varyans analizi ile test edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre; sosyal beceri eğitimi verilmiş bireylerin sosyal beceri düzeylerinde olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

2.3.4. Sosyal Beceri İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Icaza, Aboitiz ve Billeke (2015) “Development Of Social Skills İn Children: Neural And Behavioral Evidence For The Elaboration Of Cognitive Models” isimli çalışmada, çocukların başkaları ile iletişim kurmasında, toplumsallaşmasında ve olumlu davranışlar göstermesinde sosyal becerilerin önemi vurgulanmıştır. Sosyal becerilerin oluşmasında sinirsel, davranışsal ve çevresel faktörlerin etkileşimi vardır. Bu çalışmada sosyal beceri gelişimini etkileyen ve bebeklikten itibaren başlayan bilişsel faktörler üzerinde durulmuştur.

Durlak, Roger, Allison, Rebeca and Kriston (2011) “The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions” isimli bu makale 213 okul temelli, evrensel sosyal ve duygusal öğrenimin bir meta-analizinden elde edilen bulguları sunmaktadır. 270.034 anaokulu öğrencisi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Öğretmenler sosyal ve duygusal öğrenme programını başarıyla uygulamışlardır. Sosyal ve duygusal öğrenme programına katılanların, sosyal ve duygusal becerileri, tutumları, davranışlar ve akademik başarılarına %11’lik bir puan kazandırmıştır.

Kopelowicz, Liberman ve Zarate (2006). Recent Advances in Social Skills Training for Schizophrenia (Şizofreni İçin Sosyal Beceri Eğitiminde Son Gelişmeler). isimli araştırmada sosyal beceri eğitiminin şizofreni ve diğer zihinsel problemlerde iyileştirici etkileri olduğu ve ne tür sosyal beceri eğitimi verileceği de, hastalığın hangi evrede olduğu ve nasıl davranışlar gösterdiği ile ilgilidir. Şizofreniden dolayı hastanede yatmış ve bu tür hastalığa sahip bireylerde çok boyutlu rahabilitasyon programının önemli parçalarından biri olarak sosyal beceri eğitimi de verilmelidir.

Corrigan (1991) “Social skills training in adult psychiatric populations: A meta-analysis” isimi bu araştırma sosyal beceri eğitimi alanında, 73 kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırma 4 alana odaklanmıştır bunlar; gelişimsel olarak engellenmiş, psikotik, psikişik olmayan ve yasal suçlular. Bu analizden elde edilen bulgular, sosyal beceri eğitim programlarına katılan hastaların, beceri repertuarlarını genişlettiklerini tedaviden birkaç ay sonra bu becerileri sergilemeye devam ettiklerini ve sosyal işlev bozukluklarıyla ilişkili psikiyatrik belirtilerin azaldığını gösterdi. Dört alandaki etki boyutlarını karşılaştıran ANCOVA testi sonuçları anlamlı olmasa da tutarlı eğilimler, sosyal beceri eğitiminin gelişim engelli gruplar üzerinde en fazla etkiye sahip olduğunu ve suçlu grupları üzerinde en az etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Elliot, Sheridan and Gresham (1989) “Assessing and Treating Social Skills Deficits: A Case Study for the Scientist-Practitioner.” İsimli bu araştırmanın evrenini 120 kız, 120 erkek toplam 240 okul öncesi çocuğun; dil becerilerinin, nüfus yapısının ve problemli davranışlarının sosyal beceri düzeyine etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, dil becerisi, aile yapısı ve cinsiyet değişkenlerinin sosyal beceri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Gresham and Nagle (1980) “Social skills training with children: responsiveness to modeling and coaching as a function of peer orientation”. İsimli araştırmanın amacı arkadaşları tarafından kabul görmeyen çocuklara sosyal beceriler kazandıracak bir eğitim verip bu eğitimden sonra kabul görmeyen bu çocukların kabul görür hale gelip gelmediklerini test etmektir. Arkadaşları tarafından kabul görmeyen veya az kabul gören çocuklara sosyal beceriler kazandıracak bir eğitim verilmiştir. Bu eğitimin ardından arkadaşları tarafından kabul edilmeyen çocukların arkadaşları tarafından daha kabul edilir hale geldikleri gözlemlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanıldı. Araştırmada 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili, Pazarcık ilçesinde MEB'e bağlı ilkokullarda çalışan 10 birleştirilmiş sınıf öğretmenini ile 10 müstakil sınıf öğretmeninden öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin görüşme yöntemiyle veriler elde edilmiştir.

Olgu bilim deseni farkında olduğumuz fakat derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara yoğunlaşmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada kavramlar, durumlar, olaylar, tecrübeler, algılar ve yönelimler şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla çeşitli şekillerde karşılaşabiliriz fakat bu durum bu olgular hakkında derinlemesine bilgi sahibi olduğumuz anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan fakat tam olarak da algılayamadığımız olguları araştırmayı amaç edinen çalışmalar için olgu bilim uygun bir araştırma zeminidir (Yıldırım, 2006, s. 72).

3.2.Çalışma Grubu

Çalışmada olasılık örnekleme (tesadüfi örnekleme) yöntemlerinden biri olan küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu Kahramanmaraş ili, Pazarcık ilçesinde MEB'e bağlı 24 müstakil sınıflı ilkokul ile 17 birleştirilmiş sınıflı ilkokulda çalışan sınıf öğretmenleri içerisinde seçilmiştir. Şahintepe ilkokulu, Şahintepe Beyleruşağı ilkokulu, Kuzeykent İlkokulu, Salmanlı İlkokulu, Yiğitler İlkokulu, Karagöl İlkokulu, Yiğitler İlkokulu, Ufacıklı İlkokulu, Mezra İlkokulu, Büyüknacar İlkokulu ve Cengiz Topel İlkokulu araştırma kapsamındaki okullardır. Tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen bu okullardan birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 10 sınıf öğretmenini ile müstakil sınıflarda görev yapan 10 sınıf öğretmenini gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiştir. Çalışmada Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinin

seçilmesinin sebebi, araştırmacının Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir ilkokulda görev yapmasıdır.

Olasılık örnekleme; bireyin veya ögenin araştırma evreni içerisinde seçilebilme olasılığının bilindiği fakat bu olasılığın sıfır olmadığı ve örneklem grubunun evrenin içerisinde rastgele seçildiği örnekleme yöntemidir. Küme örnekleme yönteminde birey veya öge belirlenmiş bir küme içerisinde rastgele seçilir. Alan görüşmesi çalışmalarında etkili olabilecek bir yöntemdir. Bu yöntem kullanılırken ilk önce kümeler belirlenir. Sonra kümeler içerisinde rastgele bireyler veya ögeler seçilir (Böke, 2009, s. 115-116). Bu çalışmada birleştirilmiş ve müstakil sınıflı okullar iki küme olarak seçilmiş, sonrasında bu kümelere dâhil olan okullar arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle çalışma grubundaki okullar belirlenmiştir. Belirlenen bu okullarda görev yapan öğretmenlerle gönüllülük esası dikkate alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde demografik bilgilere yönelik sorular, ikinci bölümde ise açık uçlu sorular yer almaktadır. Birinci bölümde cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, mesleki deneyim, birleştirilmiş sınıf deneyimi, müstakil sınıf deneyimi ve sınıf mevcuduna ilişkin sorular yer almaktadır. Görüşme formunun ikinci bölümü birleştirilmiş ve müstakil sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin 10 açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

Görüşme formunun oluşturulma aşamasında, öncelikle ilgili literatür taranarak taslak sorular oluşturulmuştur. Bu taslak sorular dört öğretmene (iki birleştirilmiş sınıf öğretmeni ve iki müstakil sınıf öğretmeni) yöneltilmiş ve pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Soruların geçerliliğini ölçmek amacıyla pilot uygulama sonrasında 2 alan uzmanıyla (iki sınıf eğitimi uzmanı) görüşülmüş ve sorulara son şekli verilmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması

2017-2018 öğretim yılında Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokullarda gerçekleştirilmiş olan bu araştırmada veriler ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerine ilişkin birleştirilmiş ve müstakil sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulmuş olan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorularla elde edilmiştir. Görüşme formunun içeriği ve araştırmanın bilimsel amaçlı bir araştırma olduğu konusunda öğretmenler bilgilendirildikten sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak her bir öğretmenle 45 dakika sürmüştür. Araştırmada 10 birleştirilmiş sınıf öğretmeni ve 10 müstakil sınıf öğretmeni ile görüşülerek veriler toplanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Nitel olarak elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, metinlerden veya diğer anlamlı durumlardan kendi kullanım bağlamlarına uygun, tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar ortaya çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir. İçerik analizi araştırmacıların belirli fenomenlere ilişkin yeni bilgiler elde etmesini, yeni yorumlamalarda bulunabilmesini ve yeni durumları anlamlandırabilmesini kolaylaştıran bilimsel bir araçtır (Krippendorff, 1980: 18). Görüşme yöntemiyle elde edilen verilerin analizinde araştırmanın amaçları dikkate alınmıştır. Görüşme notları bilgisayar ortamına aktarılıp araştırmacılar tarafından kategorize edilmiştir. Veriler iki araştırmacının ortak görüşleri doğrultusunda kodlanmış ve çalışmanın nesnelliğinin sağlanabilmesi amacıyla araştırmacıların ortak görüşleri alınmıştır. Farklı araştırmacıların çalışmadaki kategorileri incelemesi sağlanmıştır. Verilerin analizine ilişkin % 95 tutarlılık elde edilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliği açısından bu bulgu önem taşımaktadır. Veriler işlenirken, çalışma grubundaki öğretmenlerin kimlikleri gizli tutulmuş, her bir öğretmene bir kod verilmiştir. Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri BS1, BS2, BS3 ... şeklinde, müstakil sınıf öğretmenleri ise MS1, MS2, MS3 ... şeklinde kodlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde birleştirilmiş sınıflı ve müstakil sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin demografik bulgular ile öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, mesleki deneyim (yıl), birleştirilmiş sınıf deneyimi, müstakil sınıf deneyimi, görev yaptıkları sınıf türü ve görev yaptıkları sınıfın mevcudu değişkenleri açısından dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f
Kadın	8
Erkek	12
Toplam	20

Çalışma 8'i kadın ve 12'si erkek toplam 20 sınıf öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Yaş	f
20-25 yaş	2
26-30 yaş	10
31 -35 yaş	5
36-40 yaş	1
41-45 yaş	2
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı 26-30 yaş aralığındadır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	f
Lisans	20
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı sadece lisans mezunudur.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Dağılımı

Medeni Durum	f
Bekâr	9
Evli	11
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 11'i evli, 9'u ise bekârdır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı

Çocuk Sahibi Olma Durumu	f
Çocuğu yok	12
Çocuğu var	8
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 8'inin çocuğu vardır.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı

Mesleki Deneyim (Yıl)	f
1-5 yıl	4
6-10 yıl	11
11 -15 yıl	3
16-20 yıl	2
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunlukla 6-10 yıl arasında mesleki deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Birleştirilmiş Sınıf Deneyimine Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Birleştirilmiş Sınıf Deneyimi	f
Var	19
Yok	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun birleştirilmiş sınıf deneyimi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Müstakil Sınıf Deneyimine Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Müstakil Sınıf Deneyimi	f
Var	12
Yok	8
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 12'sinin müstakil sınıf deneyimi vardır.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıf Türüne Göre Dağılımı

Sınıf Türü	F
Birleştirilmiş Sınıf	10
Müstakil Sınıf	10
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 10'u müstakil sınıflı okullarda, 10'u ise birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapmaktadır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıf Mevcuduna Göre Dağılımı

Sınıf Mevcudu	Birleştirilmiş Sınıf	Müstakil Sınıf
10-15 öğrenci	10	0
16-20 öğrenci	0	6
21 -25 öğrenci	0	4
26 öğrenci ve üzeri	0	0
Toplam	10	10

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin tamamı 10-15 öğrencili sınıflarda görev yapmaktadır. Müstakil sınıf öğretmenlerinin 6'sı 16-20 öğrencili sınıflarda, 4'ü ise 21-25 öğrencili sınıflarda görev yapmaktadır.

4.2. Öğrencilerin Sosyal Becerileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantajları, dezavantajları, müstakil sınıf ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarının öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi, sınıf mevcudunun öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi, öğretmenin mesleki deneyiminin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi ve sınıf ortamında öğrencilerde gelişen sosyal becerilerin neler olduğuna ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 13. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Avantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Avantajları	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Her yerde eğitim ilkesini desteklemesi	7	7	14
Ekonomik bir uygulama olması	5	2	7
Öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanmasını desteklemesi	4	2	6
Çocuklara kendi köylerinde öğrenim görme imkânı sağlaması	3	1	4
Öğretmenin mesleki gelişimini desteklemesi	2	1	3
Öğrenciler arası işbirliğini geliştirmesi	1	2	3

Tablo 13'teki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantajlarına ilişkin görüşleri 6 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Her yerde eğitim ilkesini desteklemesi” “7”, “Ekonomik bir uygulama olması” “5” ve “Öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanmasını desteklemesi” “4” şeklindedir.

Tablo 13 Kategori 1: Her yerde eğitim ilkesini desteklemesi

“Ücra köylerdeki çocuklara da temel eğitim imkânı sunması en büyük avantajıdır.” (BS 7)

“Eğitim sistemimizde, ülkemizin coğrafi durumundan dolayı olması gereken bir uygulamadır ve merkezden çok uzak köylere bile eğitim imkanı sağlar.” (BS 8)

“Ulaşım güçlüğü olan bölgelerde de eğitim imkanı sağlamaktadır”(BS 9)

Tablo 13 Kategori 2: Ekonomik bir uygulama olması

“Eğitim sistemimizde derslik, öğretmen ve okul açısından bir ekonomiklik sağlamaktadır.”(BS 9)

“Eğitimdeki ekonomiklik ilkesine uygundur.” (BS6)

“Devletin eğitim politikasında büyük bir ekonomiklik sağlar.” (BS 2)

Tablo 13 Kategori 3: Öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanmasını desteklemesi

“Ödevli derslerden dolayı kendi kendine çalışma alışkanlığı kazandırır.” (BS 3)

“ Öğrencilere bireysel çalışma alışkanlığı kazandırır.”(BS 5)

“ Bireysel çalışma alışkanlığı kazandırır” (BS 4)

Tablo 13'teki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantajlarına ilişkin görüşleri 6 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Her yerde eğitim ilkesini desteklemesi” “7”, “Ekonomik bir uygulama olması” “2” ve “Öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanmasını desteklemesi” “2” şeklindedir.

Tablo 13 Kategori 4: Her yerde eğitim ilkesini desteklemesi

“Öğrenci sayısının az olduğu, ulaşımın yetersiz olduğu yerlere bile eğitim imkanı sağlamaktadır.”(MS 2)

“Ulaşım imkanları kısıtlı yerleşim yerlerine de eğitim imkanı götürebilmek ” (MS 9)

“Ülkemizin her noktasına eğitim imkanı götürür.”(MS 4)

Tablo 13 Kategori 5: Ekonomik bir uygulama olması

“Derslik ve öğretmen sayısından tasarruf sağlar.”(MS 9)

“Ülke ekonomisi için bir çözümdür.”(MS 10)

Tablo 13 Kategori 6: Öğrencilerin çalışma alışkanlığı kazanmasını desteklemesi

“Öğrencilere kendi kendine çalışma, öğrenme gibi alışkanlıklar kazandırır. Beraber çalışma, sorumluluk alma bilincini geliştirir.” (MS 5)

“Öğrenciler açısından, kendi kendine çalışma, yardımlaşma becerilerini geliştirir.” (MS 8)

“Öğrenci açısından kendi kendine çalışma, yardımlaşma becerilerini geliştirir” (MS 1)

Tablo 14. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Dezavantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Dezavantajları	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
İş yükü fazlalığı	9	8	17
Fiziki koşulların yetersizliği	6	8	14
Öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar	6	10	16
Birden fazla şube ile ilgilenme zorunluluğundan doğan sorunlar	5	2	7
Yalnız çalışan öğretmenlerin danışabileceği meslektaşının bulunmaması	3	4	7
Aday öğretmenlerle rehber öğretmenler arasındaki iletişimin yetersizliğinden doğan sorunlar	2	5	7
Veli ilgisizliğinden doğan sorunlar	1	5	6
Ulaşım sorunları	1	3	4
Öğretmende ki aidiyet duygusunun azlığından doğan sorunlar	1	3	4

Tablo 14'teki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasının dezavantajlarına ilişkin görüşleri 9 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “İş yükü fazlalığı” “9”, “Fiziki koşulların yetersizliği” “6” ve “Öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar” “6” şeklindedir.

Tablo 14 Kategori 1: İş yükü fazlalığı

“Birden fazla şube ile ilgilenmek, aynı anda farklı düzeydeki öğrenciler ile ders işlemek zorunda kalmak” (BS 10)

“İş yükü ağırlığı” (BS 1)

“Müdür yetkili öğretmen olmanın verdiği sorumluluk ve iş yükü ile uğraşmak” (BS 4)

“Yazışmalara vakit ayırma zorunluluğu”(BS 2)

“Resmi işlerle uğraşmak zorunda kalmak”(BS 7)

Tablo 14 Kategori 2: Fiziki koşulların yetersizliği

“Fiziksel şartları genel olarak çok kötüdür.” (BS 8)

“Fiziksel imkanları yetersizdir”(BS 3)

“Fiziki imkanların yetersizliği”(BS 1)

Tablo 14 Kategori 3: Öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar

“Programda yer alan kazanımların yetiştirilememesi”(BS 9)

“Konu ve müfredatın yetiştirilmesinde yaşanan sorunlar” (BS 1)

“Programı yetiştirememek” (BS 6)

Tablo 14’teki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasının dezavantajlarına ilişkin görüşleri 9 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar” “10”, “Fiziki koşulların yetersizliği” “8”, “iş yükü fazlalığı” “8” ve “Aday öğretmenlerle rehber öğretmenler arasındaki iletişimin yetersizliğinden doğan sorunlar” “5” ve “Veli ilgisizliğinden doğan sorunlar” “5” şeklindedir.

Tablo 14 Kategori 5: Öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar

“Programı yetiştirmek çok zordur” (MS 7)

“Kazanımlara vakit ayıramamak, programı yetiştirememek”(MS 10)

“Konuların yetişmemesi” (MS 3)

Tablo 14 Kategori 6: Fiziki koşulların yetersizliği

“ Fiziki şartların yetersizliği”(MS 7)

“Teknolojik altyapı yetersizliği”(MS 6)

“Fiziki yetersizlikler” (MS 2)

Tablo 14 Kategori 7: İş yükü fazlalığı

“Müdür yetkili öğretmen olmanın verdiği iş yükü ve sorumluluk” (MS 1)

“Birden fazla şube ile ilgilenmek zorunda kalmak, daha fazla iş yükünü ve planlama için ayrılan zamanın fazlalığını beraberinde getirir ” (MS 7)

“Her şeyle ilgileniyor olmak zorunda kalmak iş ve planlama için ayrılan zaman fazlalığı”(MS 4)

Tablo 14 Kategori 8: Aday öğretmenlerle rehber öğretmenler arasındaki iletişimin yetersizliğinden doğan sorunlar

“Rehberlik hizmetinin yetersizliği” (MS 5)

“Rehberlik eksikliği” (MS 1)

“Yetersiz rehberlik dezavantajlarındandır” (MS 9)

Tablo 14 Kategori 9: Veli ilgisizliğinden doğan sorunlar

“Veliler ilgisizdir” (MS 3)

“Veli ve çevre ilgisizliği” (MS 9)

“Veliler oldukça ilgisizdir” (MS 4)

Tablo 15. Müstakil Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Müstakil Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Sosyal olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi	4	5	9
Tek şubeye ilgilenen öğretmenin sosyal etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmesinin olumlu etkisi	4	2	6
Aynı yaş grubunda olan öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin olumlu etkisi	2	5	7
Fiziki olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi	2	6	8
Aile yapısının olumlu etkisi	2	1	3

Tablo 15’teki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin müstakil sınıf uygulamasının ilkökulda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 5 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Sosyal olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi” “4” ve “Tek şubeye ilgilenen öğretmenin sosyal etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmesinin olumlu etkisi” “4” ve şeklindedir.

Tablo 15 Kategori 1: Sosyal olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi

“Sosyal ve ekonomik olarak daha üst bir çevrede olduklarından, sosyal olanakları daha üst düzeydedir.” (BS 1)

“Müstakil sınıfların sosyal beceri geliştirecek imkan ve zamanının olmasından dolayı müstakil sınıflardaki öğrencilerin sosyal becerileri kazanmaları kolaylaşmaktadır.” (BS 7)

“Bu okulların sosyal beceriyi destekleyecek etkinliklere ayıracak zaman ve imkanlarının olması bu okullarda okuyan öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur.”(BS 3)

Tablo 15 Kategori 2: Tek şubeyle ilgilenen öğretmenin sosyal etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmesinin olumlu etkisi

“Sadece bir şube ile ilgilenen öğretmen, sosyal becerileri geliştirici etkinliklere daha çok vakit ayırabilir.” (BS 4)

“Hemen hemen aynı ilgi ve seviyede olan öğrenciler bir arada oldukları için grup çalışması yapma, sosyal etkinlikler planlama vb. daha kolay olmaktadır.” (BS 5)

“Aynı yaş grubunda ve aynı şubeden oluşan öğrenciler ile sosyal beceri geliştirici, ders içi ve ders dışı etkinlikler planlamak daha kolaydır.” (BS 8)

Tablo 15’teki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin müstakil sınıf uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine ilişkin görüşleri 5 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Fiziki olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi” “6”, “Sosyal olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi” “5” ve “Aynı yaş grubunda olan öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin olumlu etkisi” “4” ve şeklindedir.

Tablo 15 Kategori 3: Fiziki olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi

“Sosyoekonomik şartları daha iyidir, okulun imkanları daha çoktur. Aileler daha isteklidir. Bu yüzden bu okullarda sosyal beceri kazanımlarını destekleyici etkinliklere yer vermek daha kolaylaşmaktadır.” (MS 10)

“Daha çok merkezlerde yer aldıklarından dolayı olanakları daha fazladır ve bu da istenilen becerilere ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.” (MS 5)

“Bu okullar alt yapı ve maddi olanakları açısından daha avantajlıdır” (MS 8)

Tablo 15 Kategori 4: Sosyal olanakların yeterli düzeyde olmasının olumlu etkisi

“Bu tür okulların olanaklarından dolayı, sosyal beceri geliştirici etkinlikleri planlama bu okullarda daha kolaydır.” (MS 7)

“Okulun imkanları, sınıfın durumu sosyal beceri geliştirici etkinlikler yapmak için oldukça müsaittir” (MS 6)

“İstenilen davranışlara ulaşmak bu tür okullarda daha kolaydır. Okulun ve sınıfın durumu bu tür etkinlikler yapmaya daha müsaittir.” (MS 6)

Tablo 15 Kategori 5: Aynı yaş grubunda olan öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin olumlu etkisi

“Benzer ilgi düzeyine sahip öğrencilerle eğitim yapmak sosyal beceriler açısından bir avantajdır.” (MS 2)

“Sadece bir sınıfı ve benzer düzeydeki öğrencilerle uğraşmak ve okulun şartları bir avantaj sağlar.” (MS 3)

“Aynı ilgi düzeyine sahip öğrenciler ile sosyal beceri geliştirici etkinlikler planlamak oldukça kolaydır”(MS 1)

Tablo 16. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasındaki olumlu etkisi	3	3	6
Sorumluluk duygusunun gelişimindeki olumlu etkisi	2	1	3
İşbirliğini destekleyici ortamın olumlu etkisi	2	1	3
Öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi	2	2	4
Öğrencilerin okul dışındaki vakitlerde de iletişiminin devam etmesinin olumlu etkisi	1	1	2
Öğretimin yapısının olumlu etkisi	1	1	2
Farklı yaş gruplarından öğrencilerin birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi	1	6	7

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasının ilkökulda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 7 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasındaki olumlu etkisi” “3”, “Sorumluluk duygusunun gelişimindeki olumlu etkisi” “2” , “İşbirliğini destekleyici ortamın olumlu etkisi” “2”, ve “Öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi” “2” şeklindedir.

Tablo 16 Kategori 1: Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasındaki olumlu etkisi

“Üst sınıftaki başarılı öğrenciler, küçük öğrencilere yardım ettiklerinden dolayı, hem büyükler için hem küçükler için sosyal becerileri geliştirebilir.” (BS 4)

“Beraber çalışma alışkanlığı kazandırır” (BS 5)

“Bu tür okulların bir mecburiyeti olan birlikte eğitim görme, birlikte çalışma, küçük çocuklara yardım etme, okul işlerinde sorumluluk alma, öğretmene yardım etme gibi durumlarından dolayı sosyal becerilerin gelişmesine katkıda bulunur.” (BS 3)

Tablo 16 Kategori 2: Sorumluluk duygusunun gelişimindeki olumlu etkisi

“Yardımlaşmayı ve sorumluluk almayı bir alışkanlık haline getirir” (BS 9)

“Bu uygulamanın sosyal beceri gelişimine katkıları da vardır. Mesela beraber çalışma, yardımlaşma, küçüklere yardım etme, sorumluluk alma gibi...” (BS 5)

“Sorumluluk duygusunu geliştirir” (BS 4)

Tablo 16 Kategori 3: İşbirliğini destekleyici ortamın olumlu etkisi

“ Beraber çalışmayı bir alışkanlık haline getirir.” (BS 9)

“İşbirliğini destekleyici bir ortam vardır” (BS 4)

“Grup halinde, işbirliği içerisinde daha verimli bir çalışma ortamı bu sınıflarda daha kolay düzenlenebilir.” (BS 7)

Tablo 16 Kategori 4: Öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi

“Kendi ailelerinden veya akrabalarından öğrenciler ile aynı sınıfta eğitim alıyor olmak sosyal becerileri geliştirmek açısından bir avantajdır.” (BS 2)

“Aynı köyde yaşadığı, okul sonrası zamanlarını da birlikte geçirdiği arkadaşlarıyla eğitim görmesi sosyal becerilerini olumlu etkiler” (BS 8)

“ Kendinden büyük ve küçüklerle aynı sınıfta olmaları, akraba ve komşu çocuklarıyla aynı sınıfta yer almaları sosyal becerilerin kazanılmasında katkı sağlar.” (BS 1)

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine ilişkin görüşleri 7 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Farklı yaş gruplarından öğrencilerin birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi” “6”, “Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasındaki olumlu etkisi” “3”, ve “Öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi” “2” şeklindedir.

Tablo 16 Kategori 5: Farklı yaş gruplarından öğrencilerin birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi

“Üst ve alt sınıftaki öğrencilerin bir arada eğitim almaları farklı sosyal yaşantılar sunmaktadır, bu durum bir avantajdır.” (MS 7)

“Aynı sınıfta yer alan büyük ve küçük öğrencilerin beraber ve yardımlaşarak çalışması sosyal beceri açısından bir avantajdır.” (MS 10)

“Küçük öğrencilerin ağabey ve ablaları ile aynı sınıfta olmaları bir avantajdır” (MS 4)

Tablo 16 Kategori 6: Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasındaki olumlu etkisi

“Ortak çalışma, kendinden büyük ve küçük çocuklarla çalışma, kendisini grup içerisinde daha iyi ifade edebilme gibi sosyal beceriler kazandırabilir.” (MS 6)

“Kollektif çalışabilme alışkanlığı kazandırır” (MS 3)

“Beraber çalışabilme, birbirine saygı duyabilme, okul işlerinde aktif sorumluluk alabilme ve liderlik özellikleri gösterebilme yeteneklerini geliştirir.” (MS 1)

Tablo 16 Kategori 7: Öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesinin olumlu etkisi

“Genelde aynı aile ve akraba çevresinden geldikleri için okul dışında da vakit geçirebilmeleri bir avantajdır.”(MS 10)

“Küçük öğrencilerin ağabey ve ablalarıyla aynı sınıfta olmaları bir avantajdır.”(MS 4)

“Aynı aileden çocukların aynı sınıfta olması, özellikle 1. Sınıfların okula uyumu ve sosyal becerilerinin gelişmesi açısından çok avantajlıdır” (MS 8)

Tablo 17. İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerileri Edinmesinde Müstakil Sınıf Uygulaması ve Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Karşılaştırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerileri Edinmesinde müstakil Sınıf Uygulaması Ve Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Karşılaştırılması	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Müstakil sınıflı okulların daha avantajlı olduğuna ilişkin görüşler	7	9	16
Her iki sınıf yapısının da avantajları olduğuna ilişkin görüşler	3	1	4

Tablo 17’deki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin ilkokulda öğrencilerin sosyal becerileri edinmesinde müstakil sınıf uygulaması ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının karşılaştırılmasına ilişkin görüşleri 2 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Müstakil sınıflı okulların daha avantajlı olduğuna ilişkin görüşler” “7” ve “Her iki sınıf yapısının da avantajları olduğuna ilişkin görüşler” “3” şeklindedir.

Tablo 17 Kategori 1: Müstakil sınıflı okulların daha avantajlı olduğuna ilişkin görüşler

“Müstakil sınıfların daha avantajlı olduğunu düşünmekteyim. Çünkü bu tür okulların bu kazanımlara ayıracağı zaman ve imkanları vardır.”(BS 5)

“Müstakil sınıflar daha avantajlıdır çünkü bu okulların imkanları, şartları ve vakit ayırma olanakları daha elverişlidir”(BS 6)

“Müstakil sınıflar imkan ve şartlarından dolayı sosyal beceri gelişimi açısından daha avantajlıdır” (BS 9)

“Müstakil sınıflar daha avantajlıdır. Çünkü sosyal becerilerin kazanılmasına ayıracak vakitleri vardır” (BS 4)

Tablo 17 Kategori 2: Her iki sınıf yapısının da avantajları olduğuna ilişkin görüşler

“Birleştirilmiş sınıf uygulamasının kendine ait özelliklerinden dolayı bazı sosyal becerilerin gelişimini kolaylaştırmaktadır. Fakat müstakil sınıflı okullarda yer alan öğrencilerin yetiştikleri sosyoekonomik ortam dolayısı ile sosyal beceri gelişimi kolaylaşmaktadır.” (BS 2)

“Her iki sınıf tipinin de kendine has durumlarından dolayı hem avantajları hem de dezavantajları vardır. Fakat müstakil sınıfların imkanları ve sosyoekonomik çevrelerinden dolayı sosyal beceri gelişiminde daha avantajlı olduğunu düşünüyorum.” (BS 3)

Tablo 17’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin ilkokulda öğrencilerin sosyal becerileri edinmesinde müstakil sınıf uygulaması ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının karşılaştırılmasına ilişkin görüşleri 2 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Müstakil sınıflı okulların daha avantajlı olduğuna ilişkin görüşler” “9” ve “Her iki sınıf yapısının da avantajları olduğuna ilişkin görüşler” “1” şeklindedir.

Tablo 17 Kategori 3: Müstakil sınıflı okulların daha avantajlı olduğuna ilişkin görüşler

“Müstakil sınıflar genel olarak daha merkezi yerlerde olduğundan dolayı, hem okulun imkanları fazladır hem de aile profili daha ilgili ve bilinçlidir. Bu durumda istenilen becerilerin gelişebilmesi açısından büyük bir avantaj yaratmaktadır” (MS 4)

“Müstakil sınıfların imkanları, altyapı ve teknolojik durum vb. imkanlarından dolayı bu tür etkinliklere daha fazla vakit ayırabilirler.” (MS 8)

“Müstakil sınıflar daha avantajlıdır. Çünkü bu tür okullar sosyal beceri gelişimi açısından daha avantajlıdır” (MS 2)

“Müstakil sınıflar daha avantajlıdır. Çünkü sadece bir şube ile ilgilenmek sosyal beceri gelişimi için bir avantaj yaratmaktadır” (MS 3)

“Gerek imkanları, gerekse sınıf türü bakımından düşünüldüğünde müstakil sınıflar sosyal beceri gelişimi açısından daha avantajlıdır” (MS 1)

Tablo 17 Kategori 4: Her iki sınıf yapısının da avantajları olduğuna ilişkin görüşler

“İkisinin de hem olumlu hem de olumsuz tarafları vardır. İyi bir planlama ile bu dezavantajlar her iki uygulamada da ortadan kaldırılabilir. (MS 7)

Tablo 18. Aynı Sınıfta Birden Fazla Şubenin Olmasının Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Aynı Sınıfta Birden Fazla Şubenin Olmasının Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	6	9	15
Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	3	0	3
Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	1	1	2

Tablo 18’deki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin aynı sınıfta birden fazla şubenin olmasının sosyal becerilerin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 3 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” “6” ve “Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” “3” şeklindedir.

Tablo 18 Kategori 1: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“ Bir dezavantaj olduğunu düşünmekteyim. Çünkü sosyal beceri geliştirici kazanımlar genel olarak; serbest etkinlik, oyun ve fiziksel etkinlikler gibi derslerdedir ve birleştirilmiş sınıflarda bu dersler genel olarak ek çalışma olarak geçirilme zorunda kalınmaktadır.” (BS 5)

“Üst sınıftaki öğrencilerin, daha küçük öğrencileri baskı altına almaya çalışmalarından dolayı bir dezavantajdır.”(BS 3)

“Her şube ile ayrı ayrı ilgileniyor olmak sosyal beceri gelişimi açısından büyük bir dezavantaj sağlamaktadır” (BS 8)

“Üst sınıflarda ki öğrencilerin, küçük öğrenciler üzerinde baskı kurmaya çalışması ve zorbalık davranışları göstermesi açısından bu tür sınıfları sosyal becerilerin gelişimi için bir dezavantaj olarak görmekteyim”(BS 7)

“Harcanan zaman ve enerji şube sayısı kadar artacağı için bir olumsuzluktur. Hem sosyal beceri gelişiminde hem de diğer konularda.” (BS 10)

Tablo 18 Kategori 2: Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Farklı şubelerin bir arada yer alması, farklı deneyimler yaşatacağından dolayı öğrencilerin sosyal beceri gelişiminde katkıda bulunmaktadır.”(BS 2)

“Farklı eğitim yaşantıları göreceğinden, sosyal beceri gelişimi açısından avantajlı sonuçlar doğurabilir” (BS 6)

“Farklı yaş gruplarıyla iletişim kurabilme becerisini geliştirdiği için, sosyal becerileri geliştirme konusunda avantajlı olduğunu düşünmekteyim.”(BS 7)

Tablo 18’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin Aynı Sınıfta Birden Fazla Şubenin Olmasının Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine ilişkin görüşleri 2 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” “9” ve “Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” “1” şeklindedir.

Tablo 18 Kategori 3: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“ Ortak bir etkinlik planlamak güçleşeceği için bir dezavantajdır.”(MS 9)

“Çok sayıda şubenin bir arada olması, her şubeye ve öğrenciye ayrılan vakti azaltmaktadır. Buda istenilen becerilerin gelişmesinde bir dezavantajdır.” (MS 5)

“Sosyal beceri kazandırmak için planlanan etkinliklerden gerekli verimin alınmasını engeller.” (MS 4)

Tablo 18 Kategori 4: Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Avantajdır; büyük öğrenciler kendilerinden küçük öğrencilere yardımcı olurlar ve onlarla olumlu iletişim ve sosyal becerileri geliştirici davranışlar gösterirler. Dezavantajdır; şube sayısı ne kadar fazla olursa, her sınıf için ayrılan zaman azalmaktadır bu durumda her konu ve derste istenilen gelişmeyi göstermeyi engellemektedir.”(MS 6)

Tablo 19. Aynı Sınıfta Farklı Yaş Aralıklarındaki Öğrencilerin Bir Arada Öğrenim Görmesinin Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Aynı Sınıfta Farklı Yaş Aralıklarındaki Öğrencilerin Bir Arada Öğrenim Görmesinin Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	4	1	5
Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	4	5	9
Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	2	4	6

Tablo 19'daki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin aynı sınıfta farklı yaş aralıklarındaki öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin sosyal becerilerin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 3 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” (4) ve “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler”(4) şeklindedir.

Tablo 19 Kategori 1: Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Farklı yaş gruplarıyla iletişim kurabilme becerisi geliştirdiği için sosyal beceriler adına bir avantajdır.” (BS 7)

“Birleştirilmiş sınıflar açısından avantajlıdır çünkü, birleştirilmiş sınıflarda küçük öğrencilerin genel olarak ağabey ve ablalar üst sınıflarda yer aldığı için bu öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyumu çok kolaylaşmaktadır.” (BS 2)

“Farklı yaşlardan ve ilgi gruplarından öğrencilerle aynı sınıfı paylaşmak iletişim becerilerini ve sosyalliklerini artırmaktadır.” (BS 6)

Tablo 19 Kategori 2: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Yaşça büyük olan öğrencilerin küçük öğrencilere baskı kurmalarından dolayı bir dezavantajdır.”(BS 3)

“Özellikle 1. Sınıf öğrencilerinin kendilerini ifade etme ve isteklerini dile getirmeleri bu tür okullarda zorlaşmaktadır” (BS 5)

“Bu sınıflarda birlikte yapılacak etkinlikler planlamak oldukça güçleşmektedir.” (BS 8)

Tablo 19’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin aynı sınıfta farklı yaş aralıklarındaki öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin sosyal becerilerin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 3 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler”(5) ve “Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” (4) şeklindedir.

Tablo 19 Kategori 3: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“İlgi ve yetenekleri farklı olduğu için ortak bir çalışma yapamazlar”(MS 2)

“Farklı yaş aralığında olan öğrencilerin olduğu bir sınıfta sosyal beceri eğitiminde istenilen sonuçların alınması güçleşir” (MS 4)

“Aynı yaştaki öğrencilerin bir arada eğitim görmesinin daha avantajlı olduğunu düşünmekteyim. Çünkü ilgi alanları benzerdir.” (MS 1)

Tablo 19 Kategori 4: Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Avantajlı ve dezavantajlı tarafları vardır. Farklı yaştaki öğrencilerle iletişim kurabilme bir avantajdır. Herkese hitap eden etkinlik yapamamak dezavantajdır.” (MS 3)

“Büyük öğrencilerin daha karar verici ve yönlendirici olması bir dezavantajdır. Fakat büyüklerin küçüklere ders içi ve ders dışı etkinliklerde yardımcı olmaları ve beraber çalışmaları bir avantajdır.” (MS 9)

“Küçük öğrenciler üzerinde baskı kurulması önlenirse bir avantajdır”(MS 7)

Tablo 20. Öğretmenin Mesleki Deneyiminin Fazla Olmasının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenin Mesleki Deneyiminin Fazla Olmasının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Avantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	10	10	20

Tablo 20’deki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin öğretmenin mesleki deneyiminin fazla olmasının ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 1 kod altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan bütün birleştirilmiş sınıf öğretmenleri mesleki deneyimin fazla olmasının avantajlı yönlerinin olduğu konusunda hemfikirdirler.

Tablo 20 Kategori 1: Avantajlı olduğuna ilişkin görüşler

“ Daha kıdemli öğretmenler sosyal becerilere ait kazanımları öğrencilere aktarıırken, deneyimlerinden dolayı daha verimli olmaktadırlar.” (BS 2)

“Deneyimli öğretmenlerin, sosyal beceriler için planladıkları etkinliklerde daha kısa zamanda daha fazla verim alacaklarını düşünmekteyim” (BS 4)

“Kıdemli öğretmenler neyi nasıl yapacaklarını daha iyi bildikleri için sosyal beceri gelişiminde daha verimli olurlar” (BS 6)

“Ders içi ve ders dışı etkinliklerde neyi nasıl yapacağını daha iyi planlayabilmektedirler” (BS 8)

Tablo 20’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin öğretmenin mesleki deneyiminin fazla olmasının ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 1 kod altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan bütün birleştirilmiş sınıf öğretmenleri mesleki deneyimin fazla olmasının avantajlı yönlerinin olduğu konusunda hemfikirdirler.

Tablo 20 Kategori 2: Avantajlı olduğuna ilişkin görüşler

“ Deneyimi ve kıdemi fazla olan öğretmenler planladıkları etkinliklerde daha verimli olmaktadırlar” (MS 9)

“ Mesleki deneyimi fazla olan öğretmenler, sosyal beceri gelişimi açısından daha kısa sürede daha yüksek verimi alırlar” (MS 2)

“Deneyimli öğretmenlerle, eğitimde hedeflenen davranışların öğrencide oluşma süreci daha kısa ve verimlidir” (MS 6)

“ Kıdemli öğretmenler, planlanan eğitim uygulamalarından istenilen sonuçları elde etme konusunda daha avantajlıdır” (MS 3)

Tablo 21. Sınıf Mevcudunun Fazla Olmasının Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sınıf Mevcudunun Fazla Olmasının Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisi	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	7	8	15
Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler	3	2	5

Tablo 21’deki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sınıf mevcudunun fazla olmasının öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesindeki etkisine ilişkin görüşleri 2 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler”(7) ve “Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” (3) şeklindedir.

Tablo 21 Kategori 1: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“ Kalabalık sınıflarda öğrencilere ayrılan vakit azaldığından dolayı öğrencilerin kendilerini ifade edecek yeterli imkanı bulamamaları sosyal beceri gelişimi açısından bir olumsuzluktur.” (BS 5)

“Sınıf mevcudunun çok olması bir dezavantajdır. Çünkü sosyal becerilerin kazandırılması konusunda öğretmenin her bireye ayırdığı vakit mevcut ile ters orantılıdır.” (BS 2)

“ Sınıf mevcudu ne kadar fazla ise, hangi eğitim faaliyeti planlanırsa planlansın bu faaliyetlerden alınan verim düşmektedir.” (BS 3)

“Kalabalık sınıflar her türlü beceri gelişiminde olduğu gibi sosyal beceri gelişiminde de bir dezavantaj yaratmaktadır” (BS 4)

Tablo 21 Kategori 2: Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Bu durumun hem olumlu hem de olumsuz sonuçları olabilir. Az sayıda mevcudu olan sınıflarda daha samimi sosyal ilişkiler kurulabilir. Fakat kalabalık sınıflarda bu durum söz konusu değildir. Ama kalabalık sınıflarda da

çok farklı öğrenci kişilikleri tanıma imkanı sosyal becerileri geliştirici etkiler yaratabilir.” (BS 7)

“Kalabalık sınıflarda liderlik vasfı olan öğrenciler açısından iyidir. Fakat genel olarak herkese gerekli vakti ayırmak ve herkese hitap eden etkinlikler planlamak imkansızlaşır.” (BS 1)

Tablo 21’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin Sınıf Mevcudunun Fazla Olmasının Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine ilişkin görüşleri 2 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler”(8) ve “Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler” (2) şeklindedir.

Tablo 21 Kategori 3: Dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Sosyal beceri gelişimi için kalabalık sınıflar bir dezavantaj yaratmaktadır. Çünkü bu tür sınıflarda sosyal beceri gelişimi için planlanan etkinliklerden istenilen sonuçları almak oldukça güçleşmektedir” (MS 1)

“Sınıf ne kadar kalabalık olursa etkinliklerden alınan sonuçta o kadar verimsizleşir” (MS 4)

“Sınıf mevcudunun fazlalığı her türlü hedefe ulaşmak için olumsuzluktur.” (MS 3)

“Kalabalık sınıflarda ortak bir etkinlik planlamak ve planlanan etkinlikten verimli sonuçlar almak çok güçtür” (MS 2)

Tablo 21 Kategori 4: Hem avantajlı hem de dezavantajlı yönlerinin olduğuna ilişkin görüşler

“Bir eğitim ortamında öğrenci sayısı ne kadar fazla ise istenilen davranışlara ulaşmak o kadar güçleşir. Fakat sosyal beceriler plansız bir şekilde de kazanılabilir. Böyle durumlarda kalabalık sınıflar avantajlı olabilir.” (MS 6)

“Daha fazla kişi ile aynı ortamı paylaşıyor olmak bir avantajdır. Fakat daha verimli bir sosyal beceri etkinliği yapmak için bir dezavantajdır.” (MS 7)

Tablo 22. Öğretim Ortamında Öğrencilerinde Geliştiğini Gözlemledikleri Sosyal Becerilerin Neler Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretim Ortamında Öğrencilerinde Geliştiğini Gözlemledikleri Sosyal Beceriler	Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni (f)	Müstakil Sınıf Öğretmeni (f)	Toplam
Yardımlaşma ve işbirliği	6	3	9
Ders dışı zamanlarda akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme	5	7	12
Ders esnasında akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme	2	8	10
Sorumluluk alma	2	3	5
Olumsuz davranışlardan uzaklaşma	2	4	6
Olumlu davranış göstermede isteklilik	1	2	3
Olumlu ve olumsuz davranışların farkına varma	1	0	1
Olumsuz davranışlar sergileyenleri uyarma	1	0	1
Paylaşma	1	1	2
Akranlarının haklarına saygı gösterme	0	3	3
Duygu ve düşüncelerini sağlıklı bir biçimde ifade edebilme	0	3	3
Aile içi sağlıklı iletişim	0	2	2
Liderlik yapabilme	0	1	1
Kurallara uyma	0	1	1

Tablo 22’deki veriler incelendiğinde, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin öğretim ortamında öğrencilerinde geliştiğini gözlemledikleri sosyal becerilere ilişkin görüşleri 9 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Yardımlaşma ve işbirliği” (6) ve “Ders dışı zamanlarda akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme”(5) şeklindedir.

Tablo 22 Kategori 1: Yardımlaşma ve işbirliği

“ Alt sınıftaki öğrencilere yardım etmede daha istekli davranıyorlar, grup çalışmalarında daha aktif görev alıyorlar.” (BS 3)

“Ders içi ve ders dışı etkinliklerde daha fazla yardımlaşıyorlar” (BS 7)

“Yardımlaşma konusunda daha istekliler”(BS 2)

Tablo 22 Kategori 2: Ders dışı zamanlarda akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme

“Ders aralarını oldukça düzgün ve ortak oyunlarla geçirebiliyorlar” (BS 8)

“Teneffüslerde daha az problem çıkarıyorlar” (BS 1)

“Okul sonrası zamanlarını birbirleriyle daha verimli şekilde geçirebiliyorlar ve teneffüslerde birbirleriyle daha iyi iletişim kuruyorlar” (BS 2)

Tablo 22’deki veriler incelendiğinde, müstakil sınıf öğretmenlerinin öğretim ortamında öğrencilerinde geliştiğini gözlemledikleri sosyal becerilere ilişkin görüşleri 14 kod altında toplanmıştır. Bu kodlardan en çok vurgulananlar “Ders esnasında akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme” (8) ve “Ders dışı zamanlarda akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme”(7) şeklindedir.

Tablo 22 Kategori 3: Ders esnasında akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme

“Birbirlerine karşı daha kibar ve etkili bir dil kullanma” (MS 6)

“ Birbirlerine karşı daha yapıcı bir dil kullanıyorlar” (MS 10)

“Sınıf ortamında kendisini daha rahat ifade edebiliyorlar.” (MS 5)

Tablo 22 Kategori 4: Ders dışı zamanlarda akranlarla sağlıklı iletişim kurabilme

“Teneffüslerde yaşanan olumsuz davranışlarda azalma”(MS 5)

“ Okul içinde ve dışında daha verimli çalışıyorlar.” (MS 10)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların ışığında ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayanarak sunulan çözüm önerileri yer almaktadır.

5.1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri ile İlgili Sonuçlar

Araştırma Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda çalışan 10 müstakil sınıf öğretmeni ve 10 birleştirilmiş sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı 26-30 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 8'i bayan, 12'si erkektir. Öğretmenlerin hepsi lisans düzeyinde öğrenim görmüştür, lisansüstü öğrenim gören öğretmen yoktur. Öğretmenlerden 19'unun birleştirilmiş sınıf deneyimi vardır. Öğretmenlerden 12'sinin müstakil sınıf deneyimi vardır. Mesleki deneyim açısından bakıldığında öğretmenlerin 4'ünün 1-5 yıl, 11'inin 6-10 yıl, 3'ünün 11-15 yıl ve 2'sinin 16-20 yıl deneyimi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 11'i evli, 9'u bekârdır. 12 öğretmenin çocuğu yoktur.

5.2. Öğrencilerin Sosyal Becerileri ile İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Avantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri, birleştirilmiş sınıfın avantajları konusunda; her yerde eğitim ilkesini desteklemesi, ekonomik olması, öğrencilerin bireysel çalışma alışkanlığını desteklemesi ve çocukların kendi köylerinde eğitim görmesi gibi avantajları olduğunu söylemişlerdir. Müstakil sınıf öğretmenleri ise, her yerde eğitim ilkesini desteklemesi, ekonomik olması, öğrencilere çalışma alışkanlığı kazandırması ve işbirliğini geliştirmesi gibi avantajlar üzerinde odaklanmışlardır. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri

kıyaslandığında büyük oranda benzerlikler göze çarpmaktadır. Bu bakımdan Bilir (2008) ve Yıldız ve Köksal (2009) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Dursun (2006) tarafından yapılan çalışmada, birleştirilmiş sınıfların avantajları olarak şu sonuçlara ulaşmıştır: Bu tür okullar beraber çalışmayı destekleme, yardımlaşma ve birbirinden öğrenme, grup çalışması ve bireysel çalışmayı desteklemesi, bilenlerin bilmeyenlere öğretmesi, kendi kendine çalışma ve öğrenme stratejisini geliştirmesi ve büyüklerin küçüklere öğretmesi açısından avantajlıdır. Bu sonuçlar, bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Dezavantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri daha çok; iş yükü fazlalığı, fiziki koşulların yetersizliği, öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar ve resmi işlerle ilgilenme zorunluluğunu birleştirilmiş sınıfların dezavantajı olarak belirtmiştir. Müstakil sınıf öğretmenleri ise birleştirilmiş sınıfların dezavantajı olarak; öğretim programının yürütülmesinde yaşanan sorunlar, fiziki koşulların yetersizliği, iş yükü fazlalığı ve aday öğretmenlerle rehber öğretmenler arasındaki iletişimin yetersizliğinden doğan sorunlar olarak belirtmiştir. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri kıyaslandığında benzerlikler görülmektedir. Bu sonuçlar Gözler (2009) ve Yıldız (2011) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca Taşdemirci ve Kaya (2005) tarafından yapılan araştırmanın bazı sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Döş (2013) yaptığı çalışmada birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemleri şöyle sıralamıştır: Fiziki yapının yetersizliği, bakımsızlığı, tuvalet vb. yerlerin standartların çok altında olması, araç-gereç ve materyal yetersizlikleri, laboratuvar gibi eğitsel alanların hiç olmaması, rehberlik eksikliği, çevre desteği alamama ve ulaşım problemleri söz konusudur. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bulunan sonuçlar; Duran, Sezgin ve Çoban (2011), Palavan (2012) ve Summak, Summak ve Gelebek tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Müstakil Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri genel olarak; müstakil sınıflı okulların, sosyal olanaklarının yeterli düzeyde olmasını ve tek şube ile ilgilenen öğretmenin sosyal etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmesini avantaj olarak görmektedirler. Müstakil sınıf öğretmenleri ise fiziki olanaklarının yeterli olmasını, sosyal olanaklarının yeterli olmasını ve aynı yaş grubunda olan öğrencilerin bir arada öğrenim görmesini avantaj olarak görmektedirler. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri kıyaslandığında farklılıklar göze çarpmaktadır. Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri sosyal olanaklar ve tek şube ile ilgilenmeyi avantaj olarak görürken, müstakil sınıf öğretmenleri fiziki olanakları ve aynı yaş gurubuyla eğitim yapmayı avantaj olarak görmektedirler. Bu sonuçlar Kale ve Demir (2015) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin ortak görüşü olan müstakil sınıflı okullarda sosyal olanakların ve fiziki imkânların yeterli olmasının bir avantaj olduğu bulgusu, OECD'nin Pisa (2013) raporunda yer alan bulgular tarafından desteklenmektedir

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının İlkokulda Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri genel olarak; birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasını, sorumluluk duygusunu geliştirmesini, işbirliğini desteklemesi ve öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesini avantaj olarak görmektedirler. Müstakil sınıf öğretmenleri ise; farklı yaş gruplarından öğrencilerin birlikte öğrenim görmesini, birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmasını ve öğrencilerin ailelerinden veya akrabalarından olan öğrencilerle birlikte öğrenim görmesini avantaj olarak görmektedirler. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, birleştirilmiş sınıf uygulamasının ilkökulda sosyal beceri gelişimine olumlu etki eden faktörler benzerlikler taşımaktadır. Grup ve küme çalışmasını desteklemesi açısından, Yasul ve Samancı (2015) ve Bilir (2008) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile benzerlikler göstermektedir. Elde edilen sonuç Dursun (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarınca desteklenmektedir;

araştırmasının birleştirilmiş sınıfların avantajları ve birleştirilmiş sınıfın sakıncaları bölümünde bu bulguları destekleyen görüşlere yer vermiştir.

Aynı Sınıfta Birden Fazla Şubenin Olmasının Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde; aynı sınıfta birden fazla şubenin olmasının sosyal beceri gelişimi açısından bir dezavantaj sağladığını düşünen öğretmenler çoğunluktadır. Aynı şekilde müstakil sınıf öğretmenleri de birden fazla şubenin bir arada olmasının sosyal beceri gelişimi açısından bir dezavantaj yaratacağı konusunda yoğunlaşmaktadırlar. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, büyük benzerlikler görülmektedir. Bu sonuçlar; Erdem, Kamacı ve Aydemir (2005) tarafından yapılan “Birleştirilmiş Sınıfları Okutan Sınıf Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” isimli araştırmanın sonuçları tarafından desteklenmektedir. Aynı zamanda Yıldız (2011) tarafından elde edilen sonuçlarla da örtüşmektedir.

Aynı Sınıfta Farklı Yaş Aralıklarındaki Öğrencilerin Bir Arada Öğrenim Görmesinin Sosyal Becerilerin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde; farklı yaş aralığındaki öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin sosyal beceri açısından hem avantaj hem de dezavantaj olduğunu düşünen öğretmen sayısı eşittir. Müstakil sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde ise ağırlıklı olarak dezavantajlı olduğu ve hem avantajlı hem de dezavantajlı olduğu görüşünde yoğunlaşmaktadırlar. Bu bakımdan her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. Müstakil sınıf öğretmenlerinin görüşleri, Gündüz ve Özarslan (2017) ve Calp (2014) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları tarafından desteklenmektedir.

Öğretmenin Mesleki Deneyiminin Fazla Olmasının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Hem birleştirilmiş sınıf öğretmenler hem de müstakil sınıf öğretmenlerinin

büyük çoğunluğu deneyimli öğretmen olmanın sosyal beceri gelişimi için bir avantaj oluşturduğu görüşündedirler. Her iki okul türünde çalışan öğretmenlerde, deneyimli öğretmenlerin sosyal becerileri geliştirecek eğitsel faaliyetlerde daha verimli olacağını düşünmektedirler. Neyi nasıl yapacağını biliyor olmak bu konuda deneyimli öğretmenlere bir avantaj sağlamaktadır görüşünü desteklemektedirler. Bu araştırmadan elde edilen bulguları Leigh (2010)'ın yaptığı araştırmanın sonuçları da desteklemektedir. Avusturalya da 90. 000 öğrencinin test puanı incelenmiş ve kıdemli öğretmenlerle daha az mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin öğrencilerinin test puanları arasında deneyimli öğretmenler lehine anlamlı bir fark çıkmıştır. Ayrıca araştırmadan elde edilen sonuçlar Şahin (2010) tarafından elde edilen sonuçlarla benzerlikler göstermektedir.

Sınıf Mevcudunun Fazla Olmasının Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişmesindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sınıf mevcudunun fazla olmasının sosyal beceri gelişimini nasıl etkilediği sorusuna verilen öğretmen cevaplarına bakıldığında; hem birleştirilmiş sınıf öğretmenleri, hem de müstakil sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kalabalık sınıfların sosyal beceri gelişimi açısından bir dezavantaj olduğunu düşünmektedirler. Bazı öğretmenler de bu durumun sosyal beceri gelişimi açısından bir avantaj sağlayabileceği görüşündedirler. Avantaj sağlayacağını düşünen öğretmenler, sosyal becerilerin bazen plansız yani örtük öğrenme yoluyla da kazanılabileceğini ve bu sosyal beceriler için kalabalık sınıfların uygun bir ortam olabileceğini düşünmektedirler. Avantaj sağlayacağını düşünen bir diğer görüş ise çok farklı kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilerle bir arada olmanın sosyal beceri için uygun bir ortam oluşturduğu ve ayrıca liderlik özelliklerine sahip olan öğrencilerin sosyal beceri gelişimi için kalabalık sınıfların avantajlı olduğu şeklindedir. Çınar (2014)'ın araştırmasında elde ettiği bulgulara göre kalabalık sınıflar öğrencilerin motivasyonunu düşürmektedir, kalabalık sınıflarda derse ve etkinliğe karşı olan ilgi azalmaktadır ve öğrenciler bu sınıflarda kendilerini rahat ifade edememektedirler, ayrıca kalabalık sınıflar öğretmen açısından da bir stres yaratmaktadır. Araştırma bulguları kalabalık sınıfların dezavantajları konusunda bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Ayrıca Ergen (2009) tarafından

yapılan araştırmanın sonuçlarıyla da benzerlikler göstermektedir. Koçak (2017) ise çalışmasında kalabalık sınıfların dezavantajlarına ilişkin sonuçlara ulaşmıştır, bu bakımdan araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Dolayısıyla araştırmada bu tür bir sonucun ortaya çıkmasının kalabalık sınıflarda istenilen hedeflere ulaşmanın zor olması, yapılan etkinliklerden tam anlamıyla verim almanın güçleşmesi ve her öğrenciyle bireysel olarak ilgilenmenin güçlüğü gibi nedenlerle ilişkili olabileceği söylenebilir.

5.3. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- Sosyal beceri alanında birleştirilmiş sınıf uygulamasının dezavantajlı durumunu ortadan kaldırmak için program tekrar gözden geçirilebilir. Bu tür becerilerin eğitimine vakit ayıracak esnek bir program düzenlenebilir.
- Birleştirilmiş sınıfların fiziksel şartları ve alt yapı imkânları daha elverişli bir hale getirilebilir.
- Farklı yaş aralığında birden fazla sınıfın bir arada olmasının yaratacağı sorunları en aza indirecek esnek bir planlama yapılabilir.
- Birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin, fikir alışverişi yapabilmesi ve çocukların eğitiminde kendini yalnız bırakılmış hissetmemesi için daha etkin bir rehberlik ağı kurulabilir.
- Hizmet öncesi eğitimde; öğretmen adayları için, birleştirilmiş sınıf uygulaması hakkında daha fazla deneyim yaşayacakları uygulamalara yer verilebilir.

5.4. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma birleştirilmiş sınıf ve müstakil sınıf öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. Birleştirilmiş sınıf ve müstakil sınıf öğrencileri üzerinde araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırma 4. sınıf öğrencileri dikkate alınarak yapılmıştır, diğer sınıf seviyelerinde de araştırmalar yapılabilir.
- Birleştirilmiş sınıf uygulaması hakkında daha fazla araştırma yapılabilir.
- İlkokulda sosyal beceri eğitimi konusunda ne gibi etkinliklere yer verildiğine dair araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abay, S. (2007). *Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Adıgüzel, O.C., Ergünay, O. ve Dalioğlu, S.T.(2016). *Investigating the Current and Future Functions of Primary Schools Based on Primary School Teachers' Opinions. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7 (4), 396-421.
- Akalın, B. O. (2005). *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Abla ve Ağabeylerinin Sosyal Beceri Düzeyi ve Kardeş İlişkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana.
- Alptekin, V. ve Özyürek, M. (2013). Akranların Sosyal Becerilere Model Olduğu Doğrudan Öğretimin Zihinsel Engelli Öğrencinin Sosyal Becerileri Kazanması Sürdürmesi Genellemesi ve Sosyal Kabulüne Etkisi. *International Journal Of Social Science*, 6 (8), 31-58.
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Kazandırmada İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Drama Yöntemlerinin Etkililiği. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 110-125.
- Bacanlı, H.(2014). *Sosyal Beceri Eğitimi*, (4.Baskı), Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başar, M. ve Akan, D.(2015). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğrenme-Öğretme Sürecinde Yaşanan Sorunların İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 79-100.
- Bilir, A.(2008). Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Öğretim Gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 1-22.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, (3.Baskı), Ankara, Anı Yayıncılık.

- Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Niteliği, Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı Raporu. Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2015. (Erişim tarihi:25.11.2017)
https://tokat.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_07/01105114_tokat_kitap_birlastirilmis_siniflar_08_06_2016.pdf
- Böke, K.(2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (1.Baskı), Alfa Yayıncılık, İstanbul.
- Calp, M.(2014). Farklı Yaş Aralığındaki Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma, Yazma, Kalem Tutma, Derse Katılma ve Akademik Başarılarının Karşılaştırılması. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(60), 31-55.
- Cavell, A.T. (1990). *Social Adjustment, Social Performance And Social Skills: A Tri-Component Model Of Social Competence. Journal Of Criminal Child Psychology*, 19 (2), 111-112.
- Corrigan, W.P.(1991). Social Skills Training in Adult Psychiatric Populations: A meta-analysis. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 22 (3), 203-21.
- Çağlayan, A.(2012). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çınar, İ. (2010). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim, (Ed. Çavuş Şahin). *Birleştirilmiş Sınıflarda Sınıf Yönetimi*, (2.Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık. S.151-177.
- Çınar, O. (2014). *Kalabalık Sınıfların Öğretmen ve Öğrenciye Etkisi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. *Bilig*, 37, 155–74.
- Deniz, M.E. (2011), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. (3. Baskı). Ankara: Ertem Basım.
- Doğan, A. R. (2003). *Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Öğretim*. (2.Baskı). Mersin: Uzun Yayınevi.

- Döş, İ. (2013). Birleştirilmiş Sınıflı İlkokulların Yönetim Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 237-250.
- Duran, E., Sezgin, F. ve Çoban, O.(2011). Aday Sınıf Öğretmenlerinin Uyum ve Sosyalleşme Sürecinin İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,31,465-478
- Durlak, A.J., Roger, P.G., Allison, B.D., Rebeca, D.T. ve Kriston B.S. (2011). The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. *Child Development*, 82 (1), 405–432.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-57.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö. ve Akil, İ. (2004). Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39 – 42.
- Elliot, N.P., Sheridan, M.S. ve Gresham, F. M.(1989). Assessing and Treating Social Skills Deficits: A Case Study for the Scientist-Practitioner. *Published in Journal of School Psychology*, 27, 197–222.
- Erdem, A. R. (2004). *Birleştirilmiş Sınıflarda Etkili Eğitim-Öğretim ve Sınıf Yönetimi*, (2.Baskı), Ankara, Anı Yayıncılık.
- Erdem, A.R., Kamacı, S. ve Aydemir, T. (2005). Birleştirilmiş Sınıfları Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Denizli Örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1 (1-2), 3-13.
- Ergen, S. (2009). *İlköğretim Eğitim Sisteminde Kalabalık Sınıfların Yönetimi ve Esenyurt İlköğretim Okullarında Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Gelebek, M.S. (2011). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacılık Temelli Yeni İlköğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Kilis İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- Genç, S.Z.(2005). İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 41-54.
- Göçer, V. (2014). *Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Problemler (Malatya Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Göktaş, İ.(2015). *Aile Katılımı ve Sosyal Beceri Eğitimi Programlarının Tek Başına ve Birlikte 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerileri ve Anne çocuk İlişkileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli.
- Gözler, A. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Yönetim Problemleri Ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.
- Gresham, F.M and Nagle, R.J. (1980). Social Skills Training With Children: Responsiveness To Modeling And Coaching As A Function Of Peer Orientation. *Journal of Consult Clinical Psychol*, 48(6), 718-29.
- Güçlü, N. (1998). *Okul Müdürlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma*, VII: Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt.II. s.739-742.
- Gül, G. (2004). Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 223-236.
- Gültekin, M. (2007). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim, (Ed. Mehmet Gültekin), *Birleştirilmiş Sınıflar*, (1.Baskı), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi. S.1-22.
- Gültekin, M. (2007). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, (Ed. Mehmet Gültekin), *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Düzenlenmesi*, (1.Baskı), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi. S. 48-63.
- Gündüz, H.B. ve Özarslan, N. (2017). Farklı Yaş Kategorilerinde İlkokula Başlayan Öğrencilerin Okul Olgunluğu ve Öğretmen Görüşlerine Göre Okula Uyum Problemleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,17 (1), 212-230.

- Günindi, Y. (2011). Bağımsız Anaokullarına ve Anasınıflarına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 133-144.
- Hamamcı, Z. ve Duy, B. (2005). Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Fonksiyonel Olmayan Tutumları Üzerindeki Etkisi, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 4 (7), 3-20.
- İnce, N. B. (2014). *Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyum ve Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim, Ankara.
- Icaza, S.P., Aboitiz, F. ve Billeke, P. (2015) Development Of Social Skills İn Children: Neural And Behavioral Evidence For The Elaboration Of Cognitive Models. *Frontiers İn Neuroscience*, 9 (333), 1-16
- Kale, M. ve Demir, S. (2015-Mayıs). Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Toplumsal Değer Algılarının Karşılaştırılması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (21-23 Mayıs 2015) Özel Sayısı S.111 – 118.Bartın/Türkiye.
- Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B., & Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 19-27.
- Kesten, A., Palavan, Ö., Dicle, A.D., ve Mercan, E.(2008). *Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim-Öğretim*, (1. Baskı), Ankara, Kök Yayıncılık.
- Kocayürük, A. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Koçak, A. (2017). *2005 Sosyal Bilgiler Programının Kalabalık Sınıflarda Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

- Kopelowicz, A., Liberman, R.P. ve Zarate, R. (2006). Recent Advances in Social Skills Training for Schizophrenia. *Schizophr Bull.* 32(1), S12–S23
- Köksal, K. 2005. *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, (4. Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Krippendorff, K. (1980). Content analysis: An introduction to its methodology. Beverly Hills, CA: Sage.
- Lawson, C. (2003). Social Skills And School.The Center For Development and Learning. (Erişim tarihi:20.11.2017) http://www.cdl.org/resource_library/articles/connect_emotions.php
- Leigh, A. (2010).Estimating Teacher Effectiveness From Two-Year Changes İn Students’ Test Scores. *Economics Of Education Review*, 29 (3), 480-488.
- Little, A.W. (2005). Learning and Teaching İn Multigrade Settings Angela. *Paper Prepared For The Unesco 2005 Efa Monitoring Report Significance*.
- Lynch, A.S. and Simpson, C.G.(2010). Social Skills: Laying the Foundation for Success. *Dimensions Of Early Childhood*, 38 (2), 3-12.
- Meb, 2011, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- MEGEP, (2007). Sosyal Gelişim ve Duygusal Gelişim. Ankara.
- Meydan, A., ve Yıldız, N. (2015). Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çalıştıkları Yerin Kültürü İle Etkileşiminin Değerlendirilmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*. 6 (19), 92-110.
- Miller, A.B. (1991). A Review Of The Qualitative Research On.Multigrade Instruction. *Journal Of Research İn Rural Education*, 7 (2), 3-12.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). *İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflar Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler*, (1.Baskı), Ankara, İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Mulryan-Kyne, C. (2007). The Preparation Of Teachers For Multigrade Teaching Catherine. *Teaching And Teacher Education*, 23, 501–514.

- Ocakcı, E. (2017). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Sınıf Yönetimi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- OECD, (2013). Pisa Bülteni. *Şehir Okullarını Farklı Kılan Şey Nedir?* 05, 28
- Oran, T. (2003). *Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Bilişsel Hedeflerine Ulaşma Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Ömeroğlu ve diğerleri. (2015). Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesinde Geliştirilen Ölçme-Değerlendirme Araç ve Yöntemlerinin Tanıtımı. MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (1), 74-85
- Özabacı, N. (2006). Çocukların Sosyal Becerileri İle Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 163-179.
- Öztürk, H. İ. (2005). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, (1.Baskı), İstanbul, Lisans Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2007). Cumhuriyetin Başlangıcından Günümüze Birleştirilmiş Sınıflar Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 28-35.
- Palavan, Ö. (2007). *İlköğretim Birinci Kademedeki Birleştirilmiş Sınıflardaki 4. Sınıf Öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler Dersinin Kazanımlarına Erişim Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Palavan, Ö. (2012) Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflı İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgilerin Kazanımlarına Erişim Düzeyleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 281-294.
- RG (Resmî Gazete), (2014), *Taşımalı Eğitim Yönetmeliği*, (Tarih:11.09. 2014, Sayı: 29116).

- RG (Resmî Gazete),(2006), *Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar*, (Tarih:16.12.2006, Sayı:26378).
- RG (Resmî Gazete),(1973), *Millî Eğitim Temel Kanunu*,(Tarih:04.06.1973, Sayı:14574).
- Sağ, R. (2010). Etkinlik Teorisine Göre Zenginleştirilmiş Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Uygulamalarının Adayların Özyeterlik Algılarına Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 35 (158), 44-57.
- Sağ, R. (2011). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya Yönelik Özyeterlik Ölçeği Geliştirilmesi. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 41, 386-397.
- Sağ, R. ve Sezer, R.(2012). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Eğitim İhtiyaç Analizi. *Elementary Education Online*, 11(2), 491-503.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1): 281-288
- Sağlain, N. (2015). A Comprehensive Look At Multi-Age Education. *Journal Of Educational And Social Research Mcser Publishing*, 5(2), 285-290.
- Saraçoğlu, S. Büyük, U. Vd. (2012) Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9 (1), 83-100.
- Senemoğlu, N. (1994).Okulöncesi Eğitim Programı Hangi yeterlilikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Seven, S. ve Yoldaş, C. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-18.
- Sucuoğlu, B. ve Çiftçi, I. (2009). *Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi*, (1.Baskı), Ankara, Kök Yayıncılık.

- Summak, M.S., Summak A.E.G. ve Gelebek, M.S. (2011). Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmenlerin Bakış Açısından Olası Çözüm Önerileri (Kilis İli Örneği). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1221-1238.
- Şahin, C. (2010). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim.*(Ed. Çavuş Şahin). Birleştirilmiş Sınıflara İlişkin Temel Bilgiler, (2.Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık. S.2-30.
- Şahin, E.(2010). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Özyeterlik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenol, D. ve Yıldız, S. (2009). *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Öğrenci - Öğretmen ve Aile Etkileşimi (Diyarbakır ve Erzurum Örneği).* Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2009, s.359–376.
- Kaya, K. ve Taşdemirci, E. (2005). Birleştirilmiş Sınıf İle Bağımsız Sınıflarda İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Karşılaştırmalı İncelemesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 1-26.
- Taymaz, H. (2003). *İlköğretim ve Ortaöğretimde Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi*, (7.Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Topaloğlu, A.Ö. (2013). *Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya
- Ttkb (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı), (2014), *Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programları* (Tarih:30.04.2014. Sayı:15). (Erişim tarihi:25.11.2017) <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/dosya/6>
- Turan, M. (2013). Problems In Language Teaching In Multigrade School. *International Conference 'Itc For Language Learning'* 6.Edition.

- Unesco, (1989). *Multigrade Teaching In Single Teacher Primay Schools*, Published By The Unesco Principal Regional Office For Asia And The Pacific, Bangkok, Thailand.
- Uz Baş, A. (2010). Sınıf-temelli bir sosyal beceri eğitimi programının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin güvengenlik ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 731-747.
- Uzun, Ç. (2013). *Anne-Babası Boşanmış ve Boşanmamış Çocuklarda Depresyon ve Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.
- Ünver, N. (2010). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. (Ed. Çavuş Şahin). Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görev Yapan Müdür Yetkili Öğretmenin Görevleri ve Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Resmi Yazışmalar, (2.Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık S.289-312.
- Yasul, A.F., ve Samancı, O. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin ‘Grup Çalışmaları’na İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 131-156.
- Yalçın, H. (2012). Sosyal Beceri Seviyesinin Okul Öncesi Öğretmenlerinde İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 29, 1-11.
- Yavuzer, H. (2006), *Çocuk Psikolojisi*, (29. Baskı), İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2008). *Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Ses Temelli Cümle Öğretimi Yöntemi İle İlk Okuma Yazma Öğretimi Sırasında Karşılaşılan Güçlükler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Yıldız, N. (2011). *Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çalıştıkları Yerin Kültürü İle Etkileşiminin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 17(1), 1-14
- Yüksel, G. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Yüksel, G.(2001). Öğretmenlerin Sahip Olmaları gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri. *Mili Eğitim Dergisi*, 150.

EKLER

Ek-1: Görüşme Formu

Görüşme Tarihi:	
Görüşme Saati:	
Görüşmenin Yapıldığı Kurumun Adı:	
Görüşme Yapılan Öğretmenin Adı-Soyadı:	
Yaşı:	☐ 20-25 yaş ☐ 26-30 yaş ☐ 31-35 yaş ☐ 36-40 yaş ☐ 41-45 yaş ☐ 46-50 yaş ☐ 51-55 yaş ☐ 56 yaş ve üzeri
Cinsiyetiniz:	☐ Kadın ☐ Erkek
Öğrenim Düzeyi:	☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
Kurumdaki Görevi:	☐ Müstakil Sınıf Öğretmeni ☐ Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni
Birleştirilmiş sınıf deneyimi var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Müstakil sınıf deneyimi var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Mesleki Çalışma Süresi:	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 20 yıl üzeri
Öğretmenin Medeni Durumu:	☐ Evli ☐ Bekar
Öğretmenin Çocuk Sayısı:	☐ Çocuğu yok. ☐
Sınıf Mevcudu:	

Saygıdeğer Öğretmen,

Bu formla elde edilen bilgiler, Fırat Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda yürütülmekte olan “Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Araştırmamanın yürütülüşü ve değerlendirilişi, tamamen bilimsel kriterler çerçevesinde kalacak ve anketi cevaplayanların kimlikleri “Öğretmen 1”, “Öğretmen 2” gibi kodlar kullanılarak gizli tutulacaktır. Verdiğiniz destek için şimdiden teşekkürler.

Erol ERDEM

Fırat Üniversitesi

GÖRÜŞME SORULARI:

1. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantajları nelerdir?
2. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının dezavantajları nelerdir?
3. Müstakil sınıf uygulamasının ilkokulda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesindeki etkisi nedir?
4. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının ilkokulda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesindeki etkisi nedir?
5. İlkokulda öğrencilerin sosyal becerileri edinmesinde müstakil sınıf uygulaması ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının etkilerini karşılaştırır mısınız?
6. Aynı sınıfta birden fazla şubenin olmasının sosyal becerilerin geliştirilmesi üzerindeki etkileri nelerdir?
7. Aynı sınıfta farklı yaş aralıklarındaki öğrencilerin bir arada öğrenim görmesinin sosyal becerilerin geliştirilmesi üzerindeki etkileri nelerdir?
8. Öğretmenin mesleki deneyiminin fazla olmasının ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerinin geliştirilmesi üzerindeki etkileri nelerdir?
9. Sınıf mevcudunun fazla olmasının öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi üzerindeki etkileri nelerdir?
10. Öğretim ortamında öğrencilerinizde hangi sosyal becerilerin geliştiğini gözlemlediniz?

Ek-2: Etik Kurul Onayı:

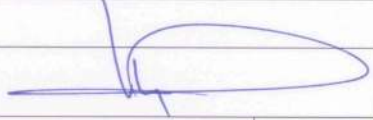
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
15.06.2017	10	10	Yrd. Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN

KARAR

“Birleştirilmiş Sınıflı ve Bağımsız Sınıflı İlkokullarda Öğrenim Gören 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	Bulunmadı	Prof. Dr. Figen DEVECİ (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	Bulunmadı	Prof. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ (Üye)	İmza
Doç. Dr. Funda GÜLCÜ BULMUŞ (Üye)	İmza	Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza
Doç. Dr. Özge HANAY (Üye)	İmza	Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	Bulunmadı
Yrd. Doç. Dr. Nurhan HALİSDEMİR (Üye)	İmza	Yrd. Doç. Dr. Mehmet TUZCU (Üye)	Bulunmadı

Ek-3: Araştırma İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/09/2017-220824

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Genel Sekreterlik

Sayı :11611387/044/
Konu :Anket İzni (Erol ERDEM)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kahramanmaraş Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, "Anket İzni (Erol ERDEM)" konulu, 14/09/2017 tarih ve 35776031-605.01-E.13866584 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgileriniz ile gereğini rica ederim.

e-imzalıdır.
Prof. Dr. Kutbeddin DEMİRDAĞ
Rektör

EK :
Yazı (3.Sayfa)

T.C.
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 35776031-605.01-E.13866584
Konu : Anket İzni (Erol ERDEM)

14.09.2017

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı)
ELAZIĞ

İlgi: a) 11/09/2017 tarihli ve 311611387/044 sayılı yazınız.

b) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 sayılı Araştırma Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri hakkındaki 2012/13 nolu Genelge.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Dalı Sınıf Eğitim Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Erol ERDEM **“Birleştirilmiş Sınıflı ve Bağımsız Sınıflı İlkokullarda Öğrenim Gören 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri”** konulu anket izni, Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesinde (Şahintepe İlkokulu, Şahintepe Beyleruğu İlkokulu, Kuzkent İlkokulu, Salmanlı İlkokulu, Yiğitler İlkokulu, Karagöl İlkokulu, Ufacıklı İlkokulu, Mezra İlkokulu, Büyüknacar İlkokulu, Cengiz Topel İlkokulu) Bulunan İlkokul 4. Sınıflarda Öğrenim Gören Öğrencilere 2017-2018 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla uygulanması Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmüştür.

Söz konusu anket çalışması sonucunun, Müdürlüğümüze CD ortamında gönderilmesini arz ederim.

Mehmet Emin AKKURT
Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1- Araştırma Değerlendirme Formu (1 adet)
- 2- Taahhütname Tutanağı (2 adet)

Çevreli
Araştırma İzni
15.09.2017
M. Emin AKKURT
M. Emin AKKURT

Yenişehir Mahallesi Cahit Zarıfoğlu Caddesi
46100 KAHRAMANMARAŞ
e-posta: arge-46@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ramazan KÖSE (Teknisyen)
Tel: 0 344 216 46 90 Faks: 0 344 216 47 09
Web Adresi: www.kmrmasargo.meh.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden e1cf-985d-3449-800e-8061 kodu ile teyit edilebilir.

**ARAŞTIRMA TAMAMLANDIKTAN SONRA, ARAŞTIRMANIN TESLİMİNE
İLİŞKİN TAAHHÜTNAME TUTANAĞI**

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Erol ERDEM
Bağlı bulunduğu Üniversite/Kurum	Elazığ Fırat Üniversitesi
Araştırmanın konusu	“Birleştirilmiş Sınıflı ve Bağımsız Sınıflı İlkokullarda Öğrenim Gören 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri”
Teslim edilen araştırma örneği türü ve sayısı	 Adet elektronik ortamda CD / Basılı materyal
Araştırmayı teslim alan kurum	Kahramanmaraş İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Yukarıda yazılı araştırma örneğini Millî Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Bölümüne teslim edeceğimi taahhüt ederim

...../.../2017

Araştırma Sahibi
Erol ERDEM

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Erol ERDEM
Kurumu / Üniversitesi	Elazığ Fırat Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Kahramanmaraş
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesinde (Şahintepe İlkokulu, Şahintepe Beyleruşağı İlkokulu, Kuzkent İlkokulu, Salmanlı İlkokulu, Yiğitler İlkokulu, Karagöl İlkokulu, Ufacıklı İlkokulu, Mezra İlkokulu, Büyüknacar İlkokulu, Cengiz Topel İlkokulu) Bulunan İlkokul 4. Sınıflarda Öğrenim Gören Öğrencilere Uygulanacaktır.
Araştırmanın konusu	"Birleştirilmiş Sınıflı ve Bağımsız Sınıflı İlkokullarda Öğrenim Gören 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri"
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez
Veri toplama araçları	Araştırmada anket formları kullanılacaktır.
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Araştırma kapsamında; Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesinde (Şahintepe İlkokulu, Şahintepe Beyleruşağı İlkokulu, Kuzkent İlkokulu, Salmanlı İlkokulu, Yiğitler İlkokulu, Karagöl İlkokulu, Ufacıklı İlkokulu, Mezra İlkokulu, Büyüknacar İlkokulu, Cengiz Topel İlkokulu) Bulunan İlkokul 4. Sınıflarda Öğrenim Gören Öğrencilere 2017-2018 öğretim döneminde anket uygulama çalışmalarının yapılması komisyonumuzca uygun görülmüştür.	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.

KOMİSYON

14/09/2017
Ahmet AKKÜÇÜK
Komisyon Başkanı

Muhammed ASTEKİN
Üye

Ramazan ŞİŞMAN
Üye

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI VE BAĞIMSIZ SINIFLI İLKOKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yazar Erol Erdem

Gönderim Tarihi: 27-Ara-2017 01:50PM (UTC+0200)

Gönderim Numarası: 899490364

Dosya adı: EROL_ERDEM_-_Y_KSEK_L_SANS_TEZ.docx (127.97K)

Kelime sayısı: 15791

Karakter sayısı: 114453

Celal YILMAZ

Bilgisayar İşletmeni

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI VE BAĞIMSIZ SINIFLI İLKOKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

ORIJINALLIK RAPORU

%10

BENZERLİK ENDEKSİ

%9

İNTERNET
KAYNAKLARI

%7

YAYINLAR

%5

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	birlestirilmis siniflarda ogretim.files.wordpress.com İnternet Kaynağı	%1
2	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	%1
3	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
4	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
5	GENÇ, Salih Zeki. "İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma", Gazi Üniversitesi, 2005. Yayın	<%1
6	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1

Celal YILMAZ
Bilgisayar İşletmeni

ÖZGEÇMİŞ

Erol ERDEM, 1989 yılında Malatya'nın Hekimhan ilçesinde doğdu. İlk ve ortaöğretimini Malatya'da tamamladı. 2007-2011 yılları arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümünü okudu. 2011 yılı Ağustos atamasında, Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde göreve başladı. 2012 yılında Burdur İl Jandarma Komutanlığında askerlik görevini tamamladı. 2012 yılından itibaren Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde Müdür Yetkili Öğretmen olarak 5 yıl görev yaptı. 2016 yılından bu yana müstakil sınıf öğretmeni olarak aynı ilçede görevine devam etmektedir. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans öğrenimini “Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri” başlıklı teziyle bitirmeyi hedeflemektedir.